

POKÓJ WAM!

JAK OJCIEC MNIE POSŁAŁ,
TAK I JA WAS POSYŁAM

DOM *na* SKALE

Cicha noc otula świat, gwiazda lśni pośród mgieł.
W małej szopie, w cieniu bram rodzi się nam Boży Syn.

Drodzy Czytelnicy
Boże Narodzenie to czas nadziei.
Życzymy, by te święta
napełniły nasze serca radością
i dały siłę na nadchodzący 2026 rok.
Niech nasze serca
wypełnią się miłością w tę świętą noc.
Niech dom rozbrzmiewa
śmiechem i kolędą.
Oby czas Bożego Narodzenia
trwał w nas cały rok.

Ewa Kopernik - Ambroziak
wraz z kolegium redakcyjnym

Boże Narodzenie to nowe życie w Chrystusie. Słowo do Parafian na święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok Pański.

Umiłowani !

Przeżywamy jeszcze Rok Święty jako „Pielgrzymi Nadziei”. Odwiedzając kościoły jubileuszowe i kaplice doświadczyliśmy i nadal możemy doświadczyć wielu łask Bożych i odpustów. Uroczystego zakończenia Roku Świętego dokona papież Leon XIV, 6 stycznia 2026. Za wszystko, co przeżyliśmy i nadal przeżywamy, uwielbiamy Boga.

Z adwentem rozpoczął się Nowy Rok Liturgiczny z hasłem „**Uczniowie misjonarze**”. Bóg przez Jezusa Chrystusa posyła nas do świata z przesłaniem: „**Pokój wam! Jak Ojciec mnie posłał, Tak i Ja was posyłam**”. Adwent przypomina nam, że nasze ludzkie życie jest adwentem, w czasie którego jesteśmy posłani i odpowiedzialni za czas świadectwa oczekiwania i przygotowania na spotkanie z Bogiem w wieczności. Jest to czas większej świadomości sensu życia i celu ludzkiego pielgrzymowania po tej ziemi.

Obchodzimy 100-lecie Kościoła Gdańskiego. Za ten wielki jubileusz dziękujemy Bogu, za pasterzy, wiernych i za wszystkie kościoły w naszej Archidiecezji Gdańskiej.

W tym duchu przygotowując się i świętując Święta Bożego Narodzenia pasterze Kościoła przypominają przez komunikat Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski o wielkiej nowennie przed dwutysiącleciem dzieła odkupienia. W roku 2033 będziemy obchodzić rocznicę dwutysiąclecia Odkupienia, jakiego dokonał nasz Pan Jezus Chrystus przez swoją mękę, śmierć, zmartwychwstanie, wniebowstąpienie i zesłanie Ducha Świętego. Lata, które poprzedzają ten wielki Jubileusz, są dla Kościoła w Polsce i na świecie wspaniałą okazją do ożywienia wiary, a nade wszystko do dziękczynienia za „wielkie rzeczy, jakie uczynił Wszechmocny” (Łk 1, 49). Najważniejszymi momentami tej nowenny w latach 2024 — 2033 będą corocznie obchodzone uroczystości Triduum Paschalnego, Wniebowstąpienia Pańskiego, Zesłania Ducha Świętego oraz – kończąca rok liturgiczny – uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata. Obchodząc co roku te najważniejsze momenty liturgiczne, będziemy w sposób szczególny dziękować i uwielbiać Boską Trójcę za dzieło Odkupienia, które ogarnia cały świat.

W ten święty czas, gdy Kościół pochyla się nad tajemnicą Wcielenia Syna Bożego łamiąc się opłatkiem z całą Wspólnotą Parafialną życzę, aby święta Bożego Narodzenia, odrodziły w nas Nowe Życie w Chrystusie. Niech otworzą się nasze serca na radosne światło i pokój Emanuela-Boga z nami. Nadzieja płynąca z narodzenia Pana niech będzie jak Gwiazda Betlejemska, która prowadzi nas w miłosierne ramiona Ojca.

Z błogosławieństwem i darem modlitwy.

ks. Piotr Toczek, proboszcz

Tradycje Świąteczne w Polsce i na świecie

Od wieków chrześcijanie na całym świecie w różnorodny sposób obchodzą święta Bożego Narodzenia. Choinka jest znana niemal wszędzie, choć w Burundi przystają się bananowca, a w Indiach drzewko mango. Najśłynniejszą kolędę „Cicha noc” przetłumaczono na 175 języków, najpiękniejsze szopki są podobno we Włoszech, a we Francji jada się podczas Wigilii ostrygi.

ŻŁÓBEK

Żłóbek w dzisiejszej postaci zawdzięczamy św. Franciszkowi. Historia tej tradycji jest jednak znacznie dłuższa i sięga piątego wieku. Wtedy, jak głosi podanie, żłóbek Jezusa przeniesiono z Betlejem do Rzymu i umieszczono w bazylice Matki Bożej Większej. Także Pasterkę w Rzymie odprawiano początkowo tylko w tym kościele.

To we Włoszech zaczęto w uroczystość Bożego Narodzenia wystawiać żłóbki, w których umieszczano figury Świętej Rodziny, aniołów i pasterzy. Do rozpowszechnienia tego zwyczaju przyczynił się św. Franciszek. Z przekazów pozostawionych przez jego biografa – Tomasza z Celano – wiemy, że w wigilijną noc Biedaczyna z Asyżu zgromadził w grocie

w miejscowości Greccio okolicznych mieszkańców i braci, by w prosty sposób pokazać im, co to oznacza, że „Bóg stał się człowiekiem i został położony na sianie. W centrum jaskini leżał wielki głaz, pełniący rolę ołtarza. Przed nim bracia umieścili zwykły kamienny żłób do karmienia bydła, przyniesiony z najbliższego gospodarstwa. W pobliżu, w prowizorycznej zagrodce, stało kilka owieczek, a po drugiej stronie wół i osioł.” Jak pisał kronikarz, zwierzęta „zaciekawione, wyciągające szyję w stronę żłobu, pochylając się i jakby składając pokłon złożonej w nim figurce przedstawiającej dziecię Jezus”. Postaci do szopki wybrano spośród obecnych braci i wiernych. Zapalonymi pochodniami św. Franciszek rozjaśnił niebo, a w lesie ukryli się pasterze, którzy na dane hasło wznosili gromkie okrzyki. Do dziś szopka w Greccio przyciąga corocznie rzesze turystów.

W Polsce do najbardziej znanych należą szopki krakowskie, prawdziwe arcydzieła sztuki ludowej. Powstanie tej tradycji przypisuje się murarzom i stolarzom. Nie mając zatrudnienia w zimie, chodzili oni z takimi szopkami-teatrykami od domu do domu i tak zarabiali na swe utrzymanie. Wzorem architektonicznym był dla nich

przede wszystkim kościół Mariacki, ale wykonywano także miniatury Wawelu, Sukiennic i Barbakanu. Od 1937 r. z inicjatywy Jerzego Dobrzyckiego odbywa się konkurs na najpiękniejszą „Szopkę Krakowską”.

Już w średniowieczu wystawiano przy żłóbkach przedstawienia teatralne zwane jasełkami. W Polsce najbardziej znanym utworem tego gatunku jest „Polskie Betlejem” autorstwa Lucjana Rydla.

WIECZERZA WIGILIJNA

Uroczystość Bożego Narodzenia wprowadzono do kalendarza świąt kościelnych w IV wieku. Dwieście lat później ustaliła się tradycja wieczornej kolacji, zwanej wigilią. W Polsce Wigilie zaczęto obchodzić wkrótce po przyjęciu chrześcijaństwa.

Wigilia (łac. czuwanie) – pierwotnie oznaczała straż nocną i oczekiwanie. W słowniku kościelnym nazywa

się tak dzień poprzedzający większe święto. Dawniej w każdą wigilię obowiązywał post. Do stołu wigilijnego siadano, gdy zabłyśła pierwsza gwiazda. Miała ona przypominać Gwiazdę Betlejemską prowadzącą pasterzy i magów do Betlejem. Po modlitwie i czytaniu Pisma Świętego następuje podzielenie się opłatkiem, który jest symbolem Eucharystii.

Polska Wigilia to niezwykle bogata tradycja, pełna symboli. Każdy zwyczaj, od dzielenia się opłatkiem po potrawy wigilijne, ma swoje głębokie znaczenie, które warto poznać i pielęgnować. Dzięki temu możemy lepiej zrozumieć nasze korzenie i wspólne wartości. Jednym z najbardziej charakterystycznych elementów Wigilii jest **12 potraw na stole**. Wiele osób zastanawia się, dlaczego akurat tyle. Tradycja ta ma swoje korzenie w symbolice chrześcijańskiej – liczba ta nawiązuje do **12 apostołów**. W dawnych wierzeniach słowiańskich była jednak związana z liczbą miesięcy w roku i cyklami natury, podkreślając harmonię i dostatek w domu. **Dzielenie się opłatkiem** to jeden z najbardziej wzruszających momentów Wigilii. Choć wiele osób sądzi, że to wyłącznie polska tradycja, podobne zwyczaje można znaleźć również na Litwie i Ukrainie. **Oplątek** symbolizuje pojednanie, przebaczenie i bliskość. Co ciekawe, w XIX wieku w niektórych regionach dzielono się także specjalnym opłatkiem dla zwierząt – wierzono, że w Wigilię zwierzęta mogą mówić ludzkim głosem. **Przechowywanie łuski karpia w portfelu** ma zapewnić pomyślność finansową w nadchodzącym

roku. W wielu domach, pod obrus wkłada się sianko, co symbolizuje miejsce Chrystusa urodzonego w stajence.

Puste miejsce przy wigilijnym stole **to tradycja, którą zna niemal każdy Polak**. W kulturze chrześcijańskiej symbolizuje pamięć o bliskich, którzy odeszli, oraz gotowość do przyjęcia niespodziewanego gościa, co nawiązuje do ewangelicznej historii narodzin Jezusa. W wierzeniach ludowych wierzono, że dusze zmarłych odwiedzają domy w czasie Wigilii, dlatego miejsce to zostawiano właśnie dla nich.

W północnej Anglii jeszcze do połowy XX wieku podawano w Wigilie „mugga”, czyli owsiankę z miodem. W Szkocji tradycyjnie spożywa się „Athol Brose” – owsiankę z whisky. W Walii tradycją jest Calennig – jabłko, ustawione na trójnogu z patyczków, naszpikowane migdałami, goździkami i innymi przyprawami oraz przybrane zielenią. Chodzące po kolędzie dzieci ofiarowują je w zamian za małe datki.

We Francji na świąteczny stół podaje się ostrygi, kaszankę i pieczonego indyka. W Norwegii podczas Wigilii serwuje się żeberka i gotowane mięso owcze lub specjalne danie przygotowane z solonej i gotowanej ryby. Potrawa ta, podawana z boczkiem, nazywa się Lutefisk.

W Szwecji tradycyjna uczta wigilijna składa się z rozmoczonej suszonej ryby, galarety, wieprzowej główizny i chleba. We Włoszech podaje się ravioli z mięsnym farszem i ciasto drożdżowe z korzeniami. W Danii je się słodki ryż z cynamonem i pieczoną gęsą z jabłkami.

Tradycyjnie w całej Ameryce Łacińskiej na Wigilię nie może zabraknąć kakao z mlekiem i babki z rodzynkami, zwanej „panetón” (od słowa „pan”, które oznacza chleb). Jest to zwyczaj pochodzący z Włoch, ale rozpowszechniony w wielu krajach.

PASTERKA

Pasterka jest pamiątką z pierwszych wieków chrześcijaństwa, kiedy nabożeństwa nocne należały do stałej praktyki Kościoła. Pierwsze msze św. o północy 24 grudnia sprawowano w Betlejem. W Rzymie zwyczaj ten znany był już za czasów papieża Grzegorza I Wielkiego, pasterkę odprawiano przy żłóbku Chrystusa w bazylice Matki Bożej Większej. Charakter tej liturgii tłumaczy pierwsze słowa inwatorium, wprowadzenia do mszy: „Chrystus narodził się nam. Oddajmy mu pokłon”.

CHOINKA

Zwyczaj rozpowszechniony był wśród ludów germańskich. Choinka stawiana była na znak narodzin Jezusa Chrystusa – rajskiego drzewka dla ludzkości.

Najstarsze pisemne świadectwo o ozdobionym na Boże Narodzenie drzewku pochodzi z 1419 r. Wtedy to niemieccy piekarze z Fryburga ustawili choinkę w szpitalu Świętego Ducha, przybierając ją owocami, opłatkami, piernikami, orzechami i papierowymi ozdobami. Od XVI w. zwyczaj ten rozpowszechnił się wśród cechów i stowarzyszeń w miastach, a także w domach starców i szpitalach.

Do Polski zwyczaj stawiania choinek w domach przeniósł się z Niemiec w XVIII w. Jednak już znacznie wcześniej w naszym kraju przybierano dom na Boże Narodzenie. W izbie zawieszano podłóżniczkę oraz ustawiano snopy zboża. Podłóżniczka jest to czubek choinki, przybrany jabłkami, orzechami i zawieszany nad drzwiami sieni. W domu stawiano ją w kącie centralnego pomieszczenia. Była symbolem życiodajnej siły słońca, stanowiła ochronę gospodarstwa od złych mocy i uroków.

W Burundi (Afryka) tradycyjną bożonarodzeniową choinkę zastępują bananowce. Zgodnie z lokalną zwyczajem symbolizują one szacunek, z jakim witany jest rodzący się Jezus. Banan jest w Burundi symbolem przywitania gościa, dlatego nawet gdy prezydent kraju udaje się z wizytą do jakiegoś miasta, to trasę jego przejazdu dekoruje się młodymi bananami.

W Indiach w roli choinek występują drzewka mango. Tak samo przybiera się je ozdobami i słodkościami.

KOLEDY

W dorobku kulturalnym i folklorystycznym Polska jest jednym z krajów, które mają najwięcej kolęd. Nasza tradycja zna ich blisko 500. Najbardziej znana na świecie jest „Cicha noc” śpiewana w najodleglejszych zakątkach. Po raz pierwszy kolędę wykonano z akompaniamentem gitary podczas pasterki w 1818 r. w kościele św. Mikołaja w Oberndorfie koło Salzburga. Zarejestrowano już ponad tysiąc wersji tej pieśni.

W Polsce z kolędowaniem łączy się zwyczaj przebierańców. Pierwotnie, już od XVI w. w Polsce żacy, dziś chłopcy przebierają się za Heroda, trzech króli, śmierć, pasterzy, turonia. Śpiewają kolędy, niosą szopkę i gwiazdę.

ciąg dalszy na str. 10

CZAS NA BIBLIĘ

ŻYJ SŁOWEM BOGA CZ. II

W poprzednim numerze zaczęłam cykl artykułów poświęconych ogólnej Biblii. Dzisiaj kolejna porcja przydatnych informacji. Pismo święte dzielimy na 2 części: Stary i Nowy Testament. (w tym przypadku słowo „testament” nie oznacza „ostatniej woli” ale „przymierze”, czyli stare i nowe przymierze). Stary Testament dzielimy na: księgi historyczne (21), księgi dydaktyczne (7) i księgi prorockie (18). Pamiętajmy, że Pisma Starego Testamentu zapowiadały przyjście Mesjasza. Każda z ksiąg mówi coś o Jezusie: wersety, proroctwa lub ogólne wątki.

KSIĘGI HISTORYCZNE.

Opisują losy świata, ludzkości oraz dzieje narodu wybranego. Większość opowiadań pochodzi z tradycji ustnej przekazywanej z pokolenia na pokolenie. Żadna z ksiąg historycznych nie opowiada o wszystkim. **Ich autorem przyświecał szczególny cel: pokazać, jak zamierzenia Boga spełniały się w życiu narodu.** Wiernie opisują oni nieszczęścia, do których doszło, gdy ludzie przestali być posłuszni Bogu. Także królów zalicza się tu do „dobrych” i „złych”, zależnie od tego, czy byli posłuszni Bogu, czy też decydowali się postępować zgodnie z własnym uznaniem.

Do ksiąg historycznych zaliczamy: Pięcioksiąg Mojżesza to nazwa, którą Żydzi nadali pierwszym pięciu księgom Biblii - od Księgi Rodzaju do Księgi Powtórzonego Prawa (hebrajskie „Tora”). Po grecku nazywały się one Pentateuch albo pięć zwojów (potocznie nazywane Pięcioksiąg).

1) Księga Rodzaju (Genesis). Jest to księga o początku naszego świata, nowym początku po potopie oraz o początku narodu żydowskiego. Ta księga przygotowuje nas do wszystkich wydarzeń, które mają nastąpić w Biblii. Znajdujemy tu trzy ważne fragmenty zapowiadające nadejście Jezusa: nadejście Odkupiciela po grzechu pierwszych ludzi (Rdz 3 15): błogosławieństwo Jakuba (Rdz. 49, 10); opowieść o Abrahamie i Izaaku, która jest widziana jako symbol ofiary Jezusa (Ojciec posyła na śmierć krzyżową).

2) Księga Wyjścia (Exodus). W tej księdze jest opisana ucieczka Izraelitów z Egiptu pod wodzą Mojżesza. Symbolem Jezusa jest ofiara z baranków, których krwią pomazano drzwi, co miało uchronić przed śmiercią. Podobnie Jezus jako „Baranek Boży” gładzi grzechy świata. Eucharystię porównuje się do spożycia baranka paschalnego.

3) Księga Kapłańska (Leviticus). Księga obzędów i przepisów, które Bóg dał swemu ludowi przez Mojżesza na Górze Synaj. Nazwa pochodzi od pokolenia Lewiego, które wraz z kapłanami sprawowało kult.

4) Księga Liczb (Numeri). Historia Izraelitów obejmująca prawie czterdzieści lat spędzonych na półwyspie Synaj, gdzie żyli jak nomadowie po ucieczce z Egiptu. Tytuł wziął się od dużej ilości liczb występujących w tekście. Wyrocznia Balaama wspomina o nadchodzącym Przewodniku, który ma przyjść (Lb 24, 17). Sądzi się, że to Chrystus, a symbolika gwiazdy sugeruje gwiazdę betlejemską.

5) Księga Powtórzonego Prawa (Deuteronomium). Zawarte jest tu pożegnanie Mojżesza, które przypomina o prawie i zobowiązuje do jego zachowania.

W kolejnych księgach znajdziemy opowiadania o szczególnych osobach, historie królów, ale także o reformach, przygodach i prorockich wyroczniach. Większość z nich powstała na podstawie tradycji ustnej przekazanych w opowieściach

następnym pokoleniom.

6) Księga Jozuego. Opowiada o wejściu Izraelitów do Ziemi Obiecanej, walkach, o podziale ziemi między pokoleniami odnowieniu Przymierza. W tej księdze znajdujemy trzy odnośniki do Jezusa:

- ♦ szkarłatny sznur Rachab symbolizuje krew Chrystusa, która zbawia i ochrania swym miłosierdziem. (Joz 2, 8 – 21);

- ♦ wizja wodza zastępów Pańskich jako Chrystusa (Joz 5, 13 – 15);

- ♦ imię Jozue znaczy „Bóg Zbawia” (wariant imienia Jezus). Jozue prowadził swój lud do Ziemi Obiecanej, podobnie jak Chrystus prowadzi nas do nieba.

7) Księga Sędziów. Mówi o czasach po śmierci Jozuego. Sędziowie byli przywódcami Izraelitów. Zstąpienie Ducha na zwykłych ludzi jest interpretowane jako zapowiedź namaszczenia Duchem św. Jezusa – Mesjasza.

8) Księga Rut. Krótka opowieść o czasach Sędziów i o niespodziewanej miłości. Booz jest metaforą Chrystusa jako Odkupiciela ludzi.

9 i 10) 2 Księgi Samuela. Historia Izraela od ostatnich sędziów po końcowe lata panowania króla Dawida. Jezus w przyszłości będzie głosił Słowo Boże.

11 i 12) 2 Księgi Królewskie. Historia Izraela od śmierci króla Dawida przez podział, który nastąpił po śmierci Salomona, do upadku Jerozolimy i zniszczenia Świątyni przez Babilończyków. Księgi instruują nas, że dobrzy władcy cieszą się Bożym błogosławieństwem,

a żli ściągają na ziemię nieszczęścia. W obu tych księgach Jezus jest zapowiadany w czynności namaszczenia królów.

13 i 14) 2 Księgi Kronik. Obejmują ten sam okres, co zdarzenia w 2 Księdze Samuela i Księgach Królewskich. Zostały napisane później, po powrocie z wygnania w Babilonie.

15) Księga Ezdrasza. Historia powrotu dwóch grup Żydów do swej ojczyzny z wygnania w Babilonie. Połączone odbudowują Świątynię i pod przywództwem Ezdrasza pilnują przestrzegania Prawa. Jezus jest zapowiadany w Ezdrasza modlącego się i pokutującego za swój lud.

16) Księga Nehemiasza. Historia powrotu z wygnania do Jerozolimy trzeciej grupy Żydów pod wodzą wielkiego przywódcy, Nehemiasza, który został wybrany pierwszym gubernatorem Jerozolimy i zainicjował odbudowę murów miasta. Jego reformy religijne pokrywały się z dziełem Ezdrasza. W tej księdze Jezus jest zapowiadany jako obrońca swego ludu.

17) Księga Estery. Estera zostaje królową perską, żoną króla Achaszwerosza, zapobiega eksterminacji wszystkich Żydów w królestwie perskim. Haman, wielki wezyr królestwa, który planował zagładę Żydów, zostaje stracony, a godność wezyra otrzymuje Mardocheusz. Tutaj Jezus jest zapowiadany w osobie Mardocheusza jako sprawiedliwy i prawy nawet w obliczu groźby śmierci.

18) Księga Tobiasza. Opowieść o miłości, małżeństwie, aniołach i uzdrowieniu.

19) Księga Judyty. Mówi o wdowie i jej niezłomnej wierze.

20 i 21) 2 Księgi Machabejskie. Dotyczą osób walczących o wolność Izraela.

KSIĘGI DYDAKTYCZNE,

Chociaż znacznie różnią się od siebie treścią, mimo wszystko, mają wiele cech wspólnych. Każda z nich dotyczy zachowania i codziennego życia. Bóg jest we wszystkich tych księgach najważniejszy i widzimy Go bardziej w domu i w działaniu, niż w świątyni. Księgi mądrościowe mają także wspólne przesłanie, mówiące, że zgodnie z wolą Bożą ludzie znajdują mądrość, gdy szanują Boga i postępują zgodnie z Jego prawami. Istotne jest też kogo nazywamy „prorokiem”? Bynamniej nie jest to osoba „przewidująca przyszłość”, ale ktoś kto mówi w natchnieniu, w imieniu Boga. Często zaczyna się werseł: To mówi Pan...Jak nie posłuchacie Pana to spadnie na was niedola. Dobrze to widać w księdze proroka Jonasza. Jeśli Babilon się nie nawróci to przyjdzie klęska. Babilon się nawraca i katastrofa go nie spotyka.

Należą do nich te księgi:

22) Księga Hioba. Opowiada o dobrym człowieku, Hiobie, który, mimo iż stracił cały dorobek życia, to jednak zachował wiarę w Boga. Hiob zapowiada przyście i cierpienie Boga – Człowieka.

23) Księga Psalmów. Zbiór 150 hymnów, modlitw i wierszy. Elementem jednoczącym Psalmów jest głęboka wiara i miłość do Boga. Po wygnaniu Psalmi

stały się dla Żydów księgą hymnów i modlitewnikiem. Psalmi zapowiadają przyjście Jezusa jako: pasterza, Jego panowania i autorytetu Mesjasza, a także zapowiedź męki (Ps 22).

24) Księga Przysłów. Zbiór sentencji pochodzących od izraelskich nauczycieli mądrości. Istotą ich jest znalezienie i podążanie za mądrością, która każe skupiać się na Bogu oraz zastosowanie jej w swoim codziennym życiu. Jezus ukazany jest jako uosobienie Mądrości. Mądrość była zanim cokolwiek zostało stworzone.

25) Księga Koheleta. Podobnie jak Księga Hioba, zmierza się z problemem cierpienia i wiary w Boga.

26) Pieśń nad Pieśniami. Zbiór sześciu pieśni, w formie dialogu pomiędzy młodym mężczyzną a narzeczoną na temat ich wzajemnej miłości. Miłość króla do oblubienicy zapowiada więź Chrystusa z Kościołem.

27) Księga Mądrości. Pochwała życia w przyziemności mądrości.

28) Mądrość Syracha (Eklezjastyk). Zawiera przypowieści o Mądrości.

KSIĘGI PROROCKIE.

Zawierają proroctwa odnoszące się do przyszłych losów narodu żydowskiego, a przede wszystkim proroctwa mesjańskie. Szesnaście z siedemnastu ksiąg nazywanych jest od imion proroków, których słowa zawierają (wyjątkiem są Lamentacje). Izajasz, Jeremiasz, Ezechiel i Daniel znani są jako prorocy „wielcy”; pozostałych dwanaście ksiąg nazywanych jest od imion proroków tzw. „mniejszych”.

29) Księga Izajasza. Zbiór proroctw odnoszących się do wydarzeń z ponad 200 lat. Pozwalają one ujrzeć niektóre kluczowe wydarzenia w historii Izraela z perspektywy Boga, który osądza, ratuje i umacnia swój naród. Księga ta jest uważana za opis pełen odnowień do Jezusa. Zapowiada Dziecko, które przyniesie pokój i chwałę Pana. Jest także mowa o Słudze, który jest zraniony przez nasze grzechy, ale przyniesie pokój i odkupienie. Opisuje też Pana przychodzącego w majestacie.

30) Księga Jeremiasza. Proroctwa Jeremiasza pochodzą z okresu wydarzeń prowadzących do zdobycia Jerozolimy przez króla Nabuchodonozora z Babilonu. Jeremiasz, będąc człowiekiem wrażliwym, z ogromną niechęcią przyjął nakaz prorokowania o sądzie Bożym. Lecz wszystko, o czym mówił, sprawdziło się. Jeremiasz pisze o „Nowym Przymierzu” i o „sprawiedliwej odrośli”.

31) Księga Lamentacji. Składa się z pięciu pieśni nieznanymi autorów. Pierwsze cztery mają budowę akrostychiczną, to znaczy każda strofa zaczyna się od nowej litery alfabetu hebrajskiego. Wyrażają ból wobec zniszczenia Jerozolimy przez Babilończyków. Ich autor najwyraźniej był świadkiem upadku miasta w 586 r. przed Chrystusem.

Blisko Ewangelii

mt 2,1-12

Ewangelia

Gdy zaś Jezus narodził się w Betlejem w Judei za panowania króla Heroda, oto Mędrcy ze Wschodu przybyli do Jerozolimy i pytali: «Gdzie jest nowo narodzony król żydowski? Ujrzeliśmy bowiem jego gwiazdę na Wschodzie i przybyliśmy oddać mu pokłon». Skoro to usłyszał król Herod, przeraził się, a z nim cała Jerozolima. Zebrał więc wszystkich arcykapłanów i uczonych ludu i wypytywał ich, gdzie ma się narodzić Mesjasz. Ci mu odpowiedzieli: «W Betlejem judzkim (...) Wtedy Herod przywołał potajemnie Mędrców i wypytał ich dokładnie o czas ukazania się gwiazdy. A kierując ich do Betlejem, rzekł: «Udajcie się tam i wypytujcie starannie o Dziecię, a gdy Je znajdziecie, donieście mi, abym i ja mógł pójść i oddać Mu pokłon». Oni zaś wysłuchawszy króla, ruszyli w drogę. A oto gwiazda, którą widzieli na Wschodzie, szła przed nimi, aż przysłała i zatrzymała się nad miejscem, gdzie było Dziecię. Gdy ujrzeli gwiazdę, bardzo się uradowali. Weszli do domu i zobaczyli Dziecię z Matką Jego, Maryją; upadli na twarz i oddali Mu pokłon. I otworzywszy swe skarby, ofiarowali Mu dary: złoto, kadzidło i mirrę. A otrzymawszy we śnie nakaz, żeby nie wracali do Heroda, inną drogą udali się do swojej ojczyzny.

Ewangelia według św. Mateusza opowiada o mędrcach ze Wschodu, którzy podążali za Gwiazdą Betlejemską, aby oddać hołd narodzonemu Jezusowi, składając mu dary: złoto, kadzidło i mirrę. Symboliczne znaczenie tych darów można interpretować jako dary dla: króla (złoto), kapłana (kadzidło) i cierpiącego zbawcy (mirra), zapowiadając jego królewską, kapłańską i zbawczą rolę. Wskazówka otrzymana we śnie nakazała im, aby nie wracali do Heroda inną drogą, co symbolizuje potrzebę przemiany po spotkaniu z Bogiem.

W oryginale greckim są oni nazwani „magoi” ze Wschodu. Nam słowo „mag” kojarzy się z kimś, kto uprawia magię. Natomiast w czasach starożytności chrześcijańskiej, kiedy powstawał tekst Ewangelii, słowo to miało wiele różnych znaczeń: w Persji oznaczało ono po prostu kapłanów, ten termin przypisywano również ludziom świata nauki, uczonym, którzy zgłębiali wiedzę, także babilońskim astrologom i astronomom. Wtedy granice między astrologią a astronomią były zresztą dość płynne. Ewangelia wcale nie wspomina, ilu ich było. Ta liczba została po prostu wydedukowana z ilości darów. Złożyli złoto, kadzidło i mirrę, dlatego pojawiła się interpretacja, że skoro były trzy dary, musiało być Trzech Mędrców. Na freskach w katakumbach i w malarstwie sakralnym widzimy jednak czasem sześciu lub czterech Mędrców ze Wschodu. Istnieje syryjska tradycja, że było ich dwunastu, co nawiązywało do symboliki związanej z narodem wybranym, który składał się z dwunastu pokoleń Izraela, a w Nowym Testamencie do dwunastu apostołów. Magowie symbolizują ludy pogańskie przygarnięte do Kościoła, które idą do Chrystusa. Benedykt XVI w książce „Jezus z Nazaretu. Dzieciństwo” napisał: „...reprezentują oni drogę religii ku Chrystusowi, jak również drogę nauki, która z myślą o Nim przekracza siebie samą. (...) Reprezentują ruszenie ludzkości w drogę prowadzącą do Chrystusa. Inaugurują pochód, który będzie trwał przez całą historię”. To jest także wskazówka dla nas, byśmy zawsze szli do Jezusa.

Jezus mówi do dzieci

Gdy Jezus narodził się w Betlejem za panowania króla Heroda, oto Mędrcy ze Wschodu przybyli do Jerozolimy:

Kiedy usłyszał to król Herod, przeraził się, gdyż bał się, że nowy król będzie chciał odebrać mu władzę. Zwołał więc uczonych w piśmie i arcykapłanów.

Herod przywołał w tajemnicy Mędrców i wypytał ich dokładnie o czas ukazania się gwiazdy.

Mędrcy wyruszyli w drogę. A oto gwiazda, którą widzieli na Wschodzie, szła przed nimi, aż przyszła i zatrzymała się nad miejscem, gdzie było Dziecię.

Weszli do domu i zobaczyli Dziecię i Matkę Jego, Maryję. Upadli na kolana oddając Mu pokłon.

ciąg dalszy ze str. 4

Tradycje świąteczne w Polsce i na świecie

ŻYCZENIA I PREZENTY

Kiedyś ludzie wysyłali sobie życzenia na kartkach okolicznościowych. Obecnie królują życzenia SMSem lub telefoniczne.

W Polsce prezenty znajdują się pod choinką i są rozpakowywane po kolacji wigilijnej. W Anglii dzieci stawiają w przedsionku swoich pokoi buty lub pończochy, a św. Mikołaj napelnia je w nocy łakociami. W Holandii przyjeżdża na białym koniu, a dzieci piszą do niego listy. Ma w różnych krajach różne nazwy: Santa Claus, Pan Heilige Christ, Befana..

Prezenty we Francji przynoszą, w zależności od regionu i rodzinnych tradycji, Aniołek, Dzieciątko Jezus lub „Père Noël”. Pozostawia on, niezauważony, podarki w świąteczny poranek 25 grudnia. Wieczorem 24 grudnia należy zostawić pod choinką parę własnych butów, aby Père Noël wiedział, gdzie położyć nasz prezent.

BOŻE NARODZENIE W EUROPIE ZACHODNIEJ

Święta Bożego Narodzenia w Wielkiej Brytanii już dawno zatraciły swój religijny charakter i stały się po prostu dniami wolnymi od pracy, kiedy to można zjeść przysmaki, odebrać prezenty, odwiedzić rodzinę i znajomych oraz nacieszyć oko świątecznymi ozdobami.

O godzinie 15.00 cały kraj zamiera przed telewizorami, gdyż o tej porze król wygłasza doroczne, dziesięciominutowe przemówienie do swoich poddanych.

W Irlandii nadal jeszcze utrzymuje się w Wigilię starodawny zwyczaj stawiania w oknie zapalanej świecy, mającej wskazywać drogę obcemu wędrowcowi i gotowość przyjęcia go pod dach, tak jakby się przyjmowało świętą Rodzinę. We Francji Boże Narodzenie obchodzi się przede wszystkim jako święto rodzinne, które niestety wiele straciło ze swego religijnego charakteru. Można to zrozumieć w kraju, w którym stale praktykuje zaledwie 8 proc. z 70 proc. jego mieszkańców, deklarujących się jako katolicy. Drugi dzień świąt jest normalnym dniem roboczym.

W zachodniej Europie coraz częściej, szczególnie w dużych miastach, na świąteczny obiad wychodzi się całą rodziną do dobrej restauracji. Francuzi zwracają też ogromną uwagę na wina, które towarzyszą świątecznym potrawom, a szampan (w najgorszym wypadku dobre wino musujące) jest nieodłącznym elementem świątecznego posiłku.

Francja nie zna opłatka i zwyczaju dzielenia się nim, a jego rolę spełniają spotkania z okazji tradycji „migdałowego króla”. Organizuje się je od Trzech Króli w praktyce przez cały styczeń wokół okrągłego ciasta drożdżowego bądź francuskiego z migdałowym nadzieniem. Są one okazją do składania życzeń znajomym, współpracownikom itp. Podobnie, kartki z życzeniami wysyłane są z reguły dopiero po Nowym Roku i przychodzą przez cały styczeń.

oprac. Darek Ambroziak

KOLEDUJMY MAŁEMU JEZUSOWI

konkurs kolęd i pastorałek

w niedzielę, 11 stycznia 2026 r. o godz. 15.00

15.00 - występy zgłoszonych wykonawców;

16.30 - przewidziane zakończenie konkursu.

**Uczestniczyć mogą indywidualne osoby
(dzieci, młodzież, dorośli), zespoły i całe rodziny.**

Przewidziane są nagrody.

Zapisy do 06. 01. 2026 r.

Zapraszamy

Najświętsze imię Jezus

3 stycznia w Kościele katolickim obchodzona jest uroczystość Najświętszego Imienia Jezus. Istnieje wiele imion, którymi określano Syna Bożego. Już prorok Izajasz wymienia ich cały szereg: Emmanuel (Iz 7, 14), Przedziwny Doradca, Bóg Mocny, Odwieczny Ojciec, Książę Pokoju (Iz 9, 6). Prorocy: Daniel i Ezechiel nazywają Mesjasza „Synem człowieczym” (Dn 7, 13), a Zachariasz powie o Nim: „a imię Jego Odrośl” (Za 6, 12). W Nowym Testamencie św. Jan Apostoł nazwie Syna Bożego „Słowem” (J 1, 1). Sam Jezus Chrystus da sobie nazwy: Syn Człowieczy (Mt 24, 27. 30. 37. 39. 44), Światłość świata (J 8, 12), Droga, Prawda i Życie, Dobry Pasterz (J 10, 11; 14, 6) itp. Jednak imieniem własnym Wcielonego Słowa jest imię Jezus. Ono bowiem zostało nadane Mu przez samego niebieskiego Ojca jako imię własne: „W szóstym miesiącu posłał Bóg anioła Gabriela do miasta zwanego Nazaret, do Dziewicy poślubionej mężowi, imieniem Józef (...). Anioł rzekł do Niej: „Nie bój się, Maryjo, znalazłaś bowiem łaskę u Boga. Oto poczniesz i porodisz Syna i nadasz Mu imię Jezus” (Łk 1, 26-31). Św. Mateusz przypomina, że to samo polecenie otrzymał również św. Józef: Anioł Pański ukazał mu się we śnie i rzekł: „Józefie, synu Dawida, nie bój się wziąć do siebie Maryi, twej Małżonki; albowiem z Ducha Świętego jest to, co się w Niej poczęło. Porodzi Syna, któremu nadasz imię Jezus, On bowiem zbawi swój lud od jego grzechów” (Mt 1, 20-21). Pod tym też imieniem Słowo Wcieloné odbiera największą cześć.

Imię „Jezus” pochodzi z hebrajskiego „Jeshua” i oznacza **„Jahwe jest zbawieniem” lub „Bóg zbawia”**. Podkreśla ono misję Chrystusa jako Zbawiciela ludzkości. Imię było synonimem posłannictwa, celu, dla którego Syn Boży przyszedł na ziemię. Imię to nadano Synowi Bożemu w ósmym dniu po narodzeniu, który liturgicznie przypada dnia 1 stycznia. Kult imienia Jezus rozpoczął się w XIV wieku i został spopularyzowany w XV wieku przez św. Bernardyna ze Sieny.

Święty Bernardyn w swoich czasach posługiwał się tabliczką przedstawiającą wizerunek Eucharystii, otoczoną promieniami, na której znajdował się monogram **„IHS”** - skrót od greckiego imienia Jezus. Z biegiem czasu pobożna tradycja nadała temu znakowi nowe znaczenie, interpretując go jako „chrystogram”: „I” symbolizowało Jezusa, „H” odnosiło się do „hominum” (ludzi), a „S” oznaczało „Salvator” (Zbawiciel), co łącznie wyrażało frazę **„Jezus, Zbawiciel ludzi”**. W XVI wieku monogram ten przyjął szczególne znaczenie dzięki świętemu Ignacemu Loyoli i Towarzystwu Jezusowemu, które uczyniło go symbolem swojego zakonu.

Pan Jezus ma jeszcze imię drugie, nadane Mu przez proroków i Jego wiernych wyznawców. Jest nim greckie imię Chrystus (hebrajskie - Mesjasz). Oznacza ono tyle, co „namaszczony” lub „Pomazaniec Pański”. Namaszczano w Starym Testamencie królów i arcykapłanów, a Duchem Świętym byli namaszczeni prorocy. Chrystus Pan jest Królem; jest Kapłanem (Hbr 4, 14 - 12, 2); jest także Prorokiem - On bowiem był celem wszystkich prorocत्व. On również wiele rzeczy przepowiedział: o sobie, jak też odnośnie losów ludzkości i świata. Od imienia Chrystusa otrzymali także imię Jego wyznawcy. W Antiochii po raz pierwszy nazwano uczniów chrześcijanami (Dz 11, 26).

Imię Jezus symbolizuje zbawienie, daje pocieszenie w trudnościach, chroni przed złem i jest źródłem błogosławieństw. Chrześcijanie wzywają Imię Jezus w modlitwach, zgodnie ze słowami Pisma Świętego, podkreślając jego moc i świętość.

Kult Najświętszego Imienia Jezus narodził się w XIV w. jako część praktyk liturgicznych. W XV w. św. Bernardyn ze Sieny, wspierany przez swoich uczniów, aktywnie promował to nabożeństwo. Około 1530 roku papież Klemens VII pozwolił franciszkanom na odprawianie pierwszego oficjum poświęconego Najświętszemu Imieniu Jezus.

Oto cztery konkretne powody dla których warto wzywać Najświętsze Imię Jezus:

1. Po pierwsze w Chrystusie jest nasze zbawienie. Jak czytamy w Dziejach Apostolskich: „On jest kamieniem, odrzuconym przez was budujących, tym, który stał się głowicą węgla. I nie ma w żadnym innym zbawienia, gdyż nie dano ludziom pod niebem żadnego innego imienia, w którym moglibyśmy być zbawieni” (Dz 4, 11-12)

2. Po drugie, imię Jezus „daje pocieszenie w duchowych próbach” i „przypomina grzesznikowi postać miłosiernego ojca i dobrego Samarytanina” a także o „cierpieniu i śmierci niewinnego Baranka Bożego”.

3. Po trzecie imię Jezus „chroni nas przed szatanem i jego podstępami, gdyż diabeł boi się Jezusa, który pokonał go na krzyżu”.

4. W końcu „w imieniu Jezusa otrzymujemy wszelkie błogosławieństwo i łaski (...), gdyż Chrystus powiedział: »O cokolwiek byście prosili Ojca, da wam w imię moje« (J 16, 23). Dlatego Kościół kończy wszystkie swoje modlitwy słowami: »Przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego«. W ten sposób spełniło się to, co powiedział św. Paweł: »aby na imię Jezusa zgięło się każde kolano istot niebieskich i ziemskich i podziemnych« (Flp 2, 10)”

ŚWIĘTO EPIFANII

Od początku IV wieku – 6 stycznia Kościół obchodzi święto Epifanii (po greck. objawienia). Pierwotnie tego dnia świętowano jednocześnie cztery wydarzenia – narodzenie Jezusa, pokłon mędrców, chrzest Chrystusa w Jordanie i pierwszy cud w Kanie Galilejskiej, które obecnie są rozłożone w czasie.

Pokłon mędrców ze Wschodu złożony Dzieciątku Jezus, opisywany w Ewangelii św. Mateusza symbolizuje pokłon świata pogan, czyli wszystkich ludzi, którzy kłękają przed Bogiem Wcielonym. Oznacza to, że w centrum uroczystości Epifanii nie jest uczczenie trzech mędrców, nazywanych magami bądź królami, ale nowonarodzonego Jezusa. „Gdy zaś Jezus narodził się w Betlejem w Judei za panowania króla Heroda, oto Mędrcy ze Wschodu przybyli do Jerozolimy” – zapisał Ewangelista. Wyjaśniając skąd dowiedzieli się o tym wydarzeniu wskazał: „Ujrzelśmy bowiem jego gwiazdę na Wschodzie i przybyliśmy oddać mu pokłon”. Według św. Mateusza precyzyjną informację o miejscu i godności nowonarodzonego mędrcy otrzymali dopiero w pałacu Heroda.

Wyraz „magoi” na starożytnym Wschodzie oznaczało mędrców, kapłanów, astrologów, a także uczonych. Natomiast przyjęte obecnie „królowie” pochodzi zapewne z proroctwa Psalmu 71: „Królowie Tarszis i wysp przyniosą dary. Królowie Szaby i Saby złożą daninę. I oddadzą Mu pokłon wszyscy królowie... Przeto będzie żył i dadzą Mu złoto z Saby.” Przez królestwo Saby rozumiano Etiopię. Natomiast Tarszis najczęściej identyfikuje się z Tartessos w południowej Hiszpanii lub z miastem Tars w starożytnej Cylicji (dzisiejsza Turcja).

Ewangelia nie podaje ich liczby, która pojawiła się dopiero w związku z wymienionymi przez Mateusza darami: złotem, kadzidłem i mirrą. Imiona – Kacper, Melchior i Baltazar – zostały dodane znacznie później, bo w VIII wieku. „Ich imiona mają ciekawe pochodzenie. Melchior to imię semickie i oznacza „króla światła”. Kacper pochodzi z perskiego i oznacza „strażnika skarba”, a Baltazar to imię pojawiającego się w Starym Testamencie syna babilońskiego króla Nabonida” – tłumaczy prof. Münnich. Tradycja rozwinęła ich znaczenie, przypisując im nie tylko imiona, ale także pochodzenie z trzech kontynentów: Azji, Europy i Afryki. Już w III wieku, na płaskorzeźbach z katakumb, przedstawiano magów w typowo perskich strojach kłaniających

się Maryi z dzieciątkiem. Ewangelista Mateusz nie mówi tego wprost, ale najczęściej interpretuje się, że złoto to dar królów, więc symbol królewskiej godności Chrystusa. Kadzidło podkreśla jego boskość. W nawiązaniu do Starego Testamentu, gdzie jest mowa o tym, że modlitwy unoszą się jak kadzidło przed Bogiem, więc jest to dar dla Boga, Chrystus jako król, jako Bóg. Mirra symbolizuje zapowiedź cierpienia, bo jest gorzka w zapachu. Ma także nawiązywać do człowieczeństwa Chrystusa: Króla, Boga ale i istoty ludzkiej. Co jednak ciekawe, te interpretacje pojawiają się w późniejszej refleksji Kościoła. Mateusz ich wprost nie wyjaśnia.

Wskazując na przykład trzech mędrców papież Benedykt XVI 6 stycznia 2013 r. powiedział: „trzeba było odwagi, aby przyjąć znak gwiazdy jako nakaz wyruszenia. Ten, kto wyruszał w drogę kierując się tak niepewnymi obietnicami, ryzykując wszystko, mógł wydawać się jedynie śmieszny.

Lecz dla tych ludzi, głęboko przejętych Bogiem, droga według Jego wskazań była ważniejsza od ludzkiej opinii. Poszukiwanie prawdy było dla nich ważniejsze niż kpiny świata, pozornie inteligentnego”.

W czasie liturgii w uroczystość Objawienia Pańskiego ma miejsce obrzęd poświęcenia kadzidła i kredy, którymi oznacza się drzwi na znak, że w mieszkaniu przyjęto prawdę o wciele-

leniu Syna Bożego, upowszechnił się na przełomie XV i XVI wieku. Na drzwiach wypisywano litery K+M+B, oznaczające imiona mędrców: Kacpra, Melchiora i Baltazara lub C+M+B, będące pierwszymi literami łacińskiego zdania: (Niech) Chrystus mieszkanie błogosławi (Christus mansionem benedicat). Zwykle dodaje się jeszcze aktualny rok. Znaczenie kredą drzwi nawiązuje do zdarzenia z Księgi Wyjścia (Wj 12, 21-33). Naród Wybrany przed wyjściem z niewoli znaczył drzwi i progi domów krwią baranka, wówczas Bóg „nie pozwolił niszczycielowi wejść do tych domów” (Wj 12, 23). Drzwi i próg naszego mieszkania stanowią zarówno granice naszego domostwa, jak i łącznik ze światem zewnętrznym. Znacząc drzwi świętymi inicjałami i znakami, chcemy wyrazić nasze pragnienie, by tylko dobro i błogosławieństwo przekraczało próg naszego domu.

ciąg dalszy na str. 22

Czerwone koszary

Przez wiele długich lat przy ulicy Podwale Przedmiejskie mijaliśmy opuszczony okazały gmach z czerwonej cegły. W 2019 roku budynek został zakupiony przez firmę deweloperską Moderna. Najpierw obok zbudowano nowe osiedle mieszkaniowe Scala, a potem rozpoczęły się prace renowacyjne zabytkowego obiektu. Prace ukończono w czerwcu tego roku.

Przy Pańskim Ogrodzie

Historia budynku zaczyna się w 1887 roku, ale niemieccy żołnierze stacjonowali w tej okolicy już wcześniej. Tzw. Reiterkaserne z żółtej cegły, w których mieści się dziś Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki, powstały w 1873 roku. Najważniejsze jednostki piechoty, które tu stacjonowały to 128 Pułk Piechoty oraz 5 Pułk Grenadierów im. Króla Fryderyka. Ich koszary mieściły się również na Starym Przedmieściu, Biskupiej Górze, Górze Gradowej, Nowym Porcie i w Wisłoujściu. Ale to Dolne Miasto pełniło rolę wojskowej dzielnicy. Znajdowały się tu fabryki karabinów i amunicji, warsztaty artyleryjskie, Urząd Prowiantowy, wojskowa piekarnia, magazyn prochu. Przy koszarach zbudowano również stajnię oraz hale do organizowania musztry pod dachem. Kompleks nazywany był Kaserne Herrengarten, co można przetłumaczyć jako Koszary przy Pańskim Ogrodzie. Dziś nie ma tu ani ogrodów, ani drzew owocowych, ale ulica (przecięta na dodatek główną arterią Podwala Przedmiejskiego) to Sadowa.

Powojenna wyprowadzka

Herrengarten Kaserne, czyli tzw. Czerwone Koszary zamieszkiwali żołnierze trzech kompanii batalionu pruskiej piechoty. Początkowo w tym samym obiekcie mieściło się kasyno oficerskie. Z powodu dużej ciasnoty w 1909 roku przeniesione zostało do nieistniejącego już budynku przy skrzyżowaniu ulicy Seredyńskiego i Długie Ogrody. Żołnierze niemieccy korzystali z kompleksu koszar do końca I wojny światowej, a więc około 30 lat. Na skutek powstania Wolnego Miasta

Gdańska musieli ustąpić miejsca oddziałom Ententy. W 1920 roku przy Sadowej stacjonował 3. Batalion Królewskich Fizylierów Pułku Miasta Londyn. Jego zadaniem było dopilnować demilitaryzacji i wyłączania Gdańska z obszaru państwa niemieckiego. W okresie międzywojennym niepotrzebne już koszary wykorzystywano jako siedzibę wielu firm, a także mieszkania.

Powrót żołnierzy

Od 1933 roku przy dzisiejszym Podwalu Przedmiejskim urzędowali naziści. Mieściło się tutaj dowództwo XXVI Podokręgu SS, szkoła medyczna SS, dowództwo 128. Kompanii SA oraz Hitlerjugend. W czasie II wojny światowej w koszarach przebywali żołnierze Wehrmachtu. Budynek przetrwał 1945 rok i w okresie powojennym nadal wykorzystywane były do celów wojskowych. Żołnierze 13. Kaszubskiego Pułku Wojsk Ochrony Wewnętrznej stacjonowali tu do 1990 roku. A 20 Dywizjon Mieszanej Artylerii do 1994. Do 2005

roku w budynku działało Wojskowe Liceum Muzyczne im. Karola Kurpińskiego. Od tego czasu budynek stał opustoszały i nareszcie po 20 latach wraca tutaj życie.

Technologie XXI wieku

Czerwone Koszary przeszły gruntowny remont, dzięki czemu znajdują się w nich mieszkania do najmu krótko- i długoterminowego.

Inwestor zastosował nowatorskie technologie, dzięki czemu obiekt posiada system wentylacji z odyskaniem energii cieplnej na poziomie 85%. Umożliwiły to odwierty, które wykonano pod płytami fundamentowymi obiektu. Mają one głębokość od 100 do 150 metrów. Budynek odrestaurowano z zachowaniem oryginalnych elementów zarówno z zewnątrz jak i wewnątrz. Wynajmujący mieszkanie mają do dyspozycji tzw. strefę co-livingową. Do dyspozycji mieszkańców jest siłownia z saunami, sala bilardowa, filmowa i do grania na konsolach, pralnia, kuchnia, sala konferencyjna i cichej pracy. Tego typu obiekty funkcjonują już w Skandynawii, a od tego roku i w Gdańsku.

Marta Szagzdowicz
artykuł ukazał się w piśmie „Pomerania”

Domek na Skale

DROGIE DZIECI I RODZICE !

Nadeszły długo oczekiwane Święta Bożego Narodzenia. Tworzą one niezwykłą atmosferę ciepła, radości i bliskości. To szczególny czas, w którym ludzie składają sobie życzenia wierząc, że mają one szczególną moc spełnienia. W imieniu redakcji życzę Wam:

Niech miłość i radość z narodzenia Syna Bożego
napełnia całą ziemię i serca wszystkich ludzi.

Niech pokój, który na świat przynosi maleńki Jezus
zagości w naszych domach, naszej ojczyźnie i na całym świecie.

Niech nowo narodzone Dzieciątko błogosławi i obdarza swoimi łaskami.

ZADANIE 1

Rozwiąż zagadki.

Ten król znany jest z jasełek
wszystkie dzieci się go boją.
pragnął zgładzić Boże Dziecię,
by zachować władzę swoją.

Który starzec przed skonaniem
jeszcze ujrzeć miał Mesjasza
i kto w dzień ofiarowania
zbawcę świata nam ogłasza.

Gdy tylko na wschodzie
gwiazdę zobaczyli
ci trzej zaraz Króla
szukać wyruszyli.

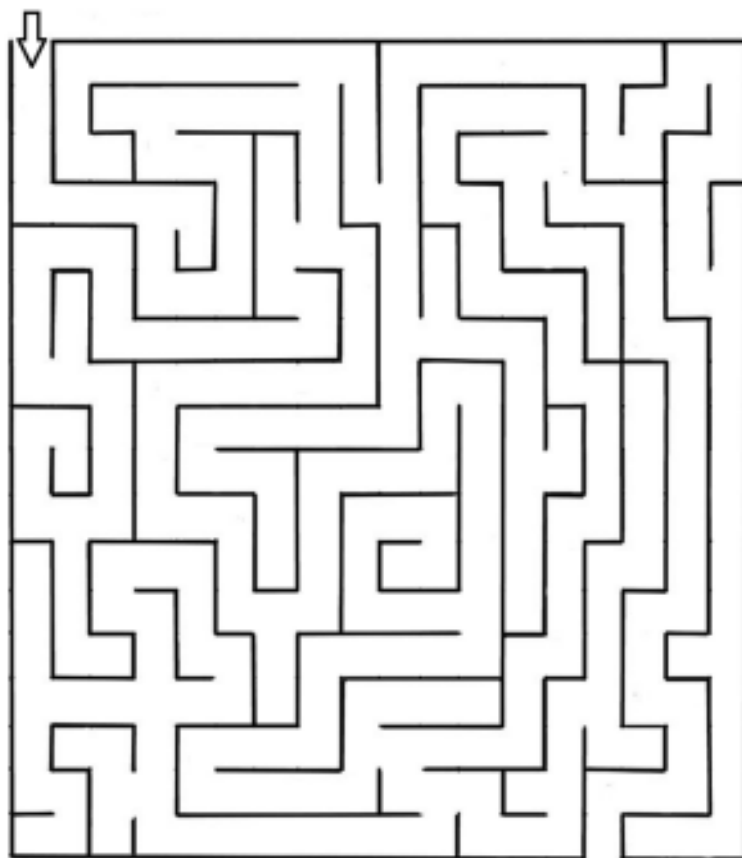
W centralnym miejscu stołu leży,
Między siankiem i stosem talerzy,
Wśród karpia, stroika i sernika
Nim się dzielą tata, mama oraz córka.

Co roku w grudniową noc,
Wszystko ma czarodziejską moc.
Wtedy też Mikołaj Święty
Rozdaje dzieciom.....

ZADANIE 2

Przed prześladowaniem ze strony Heroda, Święta Rodzina udała się do Egiptu. Pomóż znaleźć drogę prowadzącą do Kraju Piramid.

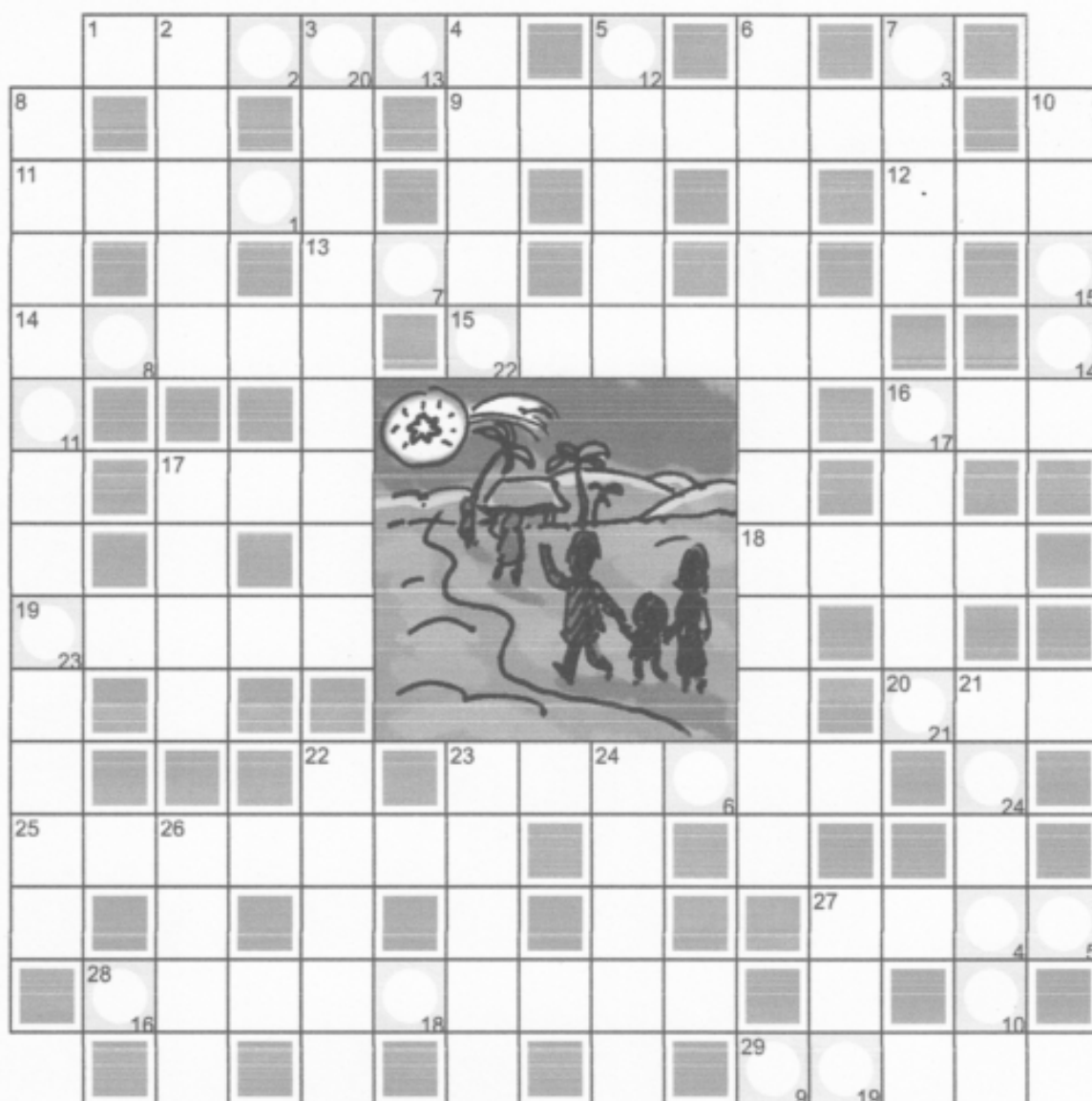
KRZYŻÓWKA

Poziomo:

1) Ojciec, Syn i Duch Święty 9) modlitwa do Wszystkich Świętych 11) doświadczony plagami kraj nad Nilem 12) ochrzcił Pana Jezusa 13) ważny w wierszu 14) rozpromieniona uśmiechem 15) ogrodowe lub krawieckie 16) tkwi w desce 17) więcej niż drzemka 18) dawny instrument strunowy 19) sala lekcyjna 20) matka Kaina i Abela 23) kraina historyczna w północnej Polsce 25) biblijne miasto, którego mury runęły od dźwięków trąb 27) napędzana wiosłami 28) przyrzeczenie 29) gimnastyczna w szkole

Pionowo:

2) zamek w gruzach 3) Gwiazda Poranna 4) student seminarium duchownego 5) opiekunczy anioł 6) uspienie pacjenta przed operacją 7) wielkanocna pisanka 8) zaliczenie osoby zmarłej w poczet błogosławionych 10) gulgończy ptak 16) Najświętsze... Pana Jezusa 17) opiekował się Neli 21) zasób posiadanych wiadomości 22) zasiada w szkolnej ławce 23) pani czuwająca nad czystością w szkole 24) przedmiot 26) symbol pierwszych chrześcijan 27) czasem spływa po policzku

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 24 utworzą rozwiązanie.

1	2	3	4	5	6	7

8	9	10	11	12	13	14

15	16

17	18	19	20	21	22	23	24

POWIEW POEZJI

ŚWIĄTECZNY OPŁATEK

W bielutkim opłatku zamknięte życzenia,
W bielutkim opłatku chleb życia,
W bielutkim opłatku jest miłość i dobro,
Bez których nie ma istnienia.

I ręce ojcowskie, co łamią opłatek,
Dzieląc go pomiędzy swoimi
I ręce matczyne, po stokroć kochane.
Co tulą główki swych dzieci.

A wszyscy tak dobrzy, życzliwi i mili,
Wszyscy się uśmiechają,
I jeden drugiemu chce Nieba przychylić,
Przedłużyć zaklęty czar chwili!

Teresa Zajewska

ŚWIĄTECZNE

Gdy czwarta świeca dogasa w wieńcu
znak że nadchodzi szczególna chwila
gwiazda z Betlejem łśni jasno w sercu
szepce – Maryja Syna zrodziła

Fakt ten na niebie miał swe odbicie
blask betlejemskiej oświecał drogę
lęk delikatny ukrył się skrycie
w twarzy pastuszków zanikła trwoga

Biegli do szopy zaciekawieni
a tam ujrzeni w stajence Dziecię
Józef z Maryją nad nim schyleni
widok miłością nam serca łechce

I tak do dzisiaj hołd oddajemy
w dniu Twych narodzin Synu Maryi
dzień ten świętuje naród Ci wierny
słowem i pieśnią Jezu Cię czcimy

Maria Szafran

ŚWIĄTECZNE ŻYCZENIA

Blask choinki i gwiazda na niebie
niosą pokój i radość na ziemię.
Niech Boże Dziecię serca ogrzeje,
a w świąteczne dni spełni nadzieje.

Wigilijny wieczór niech nas spleta,
kolęda płynie na koniec świata.
Niech śnieg otuli ciszą ulice,
a w Nowym Roku szczęście zachwyci.

Z NUTKĄ TĘSKNOTY

Kolejne święta,
tęsknota płonie,
twarz podpuchnięta,
łzy drażą skronie.

Gdzie się podziały
te jasne chwile?
Czas — niebывały —
odszedł za mile.

I nic nie będzie
już takie same;
cisza jest wszędzie,
serce — rozchwiane.

Elżbieta Nowak

A, NOCĄ...

A, nocą... w przytulnej chacie,
ogień wesoły w kominku.
Promienna Luna na niebie,
oświeca drogę wędrowcom.

Zima posypała śniegiem,
gwiazdki srebrzą się dokoła.
Przedziwna cisza zaległa.
Objawia się... bajkowy świat.

Święty Mikołaj z darami,
przez okienka zaglądając,
oczekuje na sen wszystkich.
Boże Narodzenie, tuż... tuż.

Zdzisława Kwiatkowska

CZAS NA BIBLIĘ

32) Księga Barucha. Zawiera modlitwy, nadzieje mesjańskie i pouczenia mądrościowe.

33) Księga Ezechiela. Wizje i proroctwa proroka Ezechiela na wygnaniu w Babilonie, kilka lat po roku 597 przed Chrystusem. Prorokował o przyszłym odkupieniu. Obietnica Nowego Przymierza i rzeki płynącej ze świątyni mówi nam o świątyni w osobie Jezusa, z której wypływa wszelkie błogosławieństwo.

34) Księga Daniela. Jest zbiorem opowiadań i wizji przyszłości. Wyraźnie Jezus jest zapowiedziany w Dan 7 13 - 14 *„Patrzałem w nocnych widzeniach: a oto na obłokach nieba przybywa jakby Syn Człowieczy. Podchodzi do Przedwiecznego i wprowadzają Go przed Niego. Powierzono Mu panowanie, chwałę i władzę królewską, a służyły Mu wszystkie narody, ludy i języki. Panowanie Jego jest wiecznym panowaniem, które nie przeminie, a Jego królestwo nie ulegnie zagładzie.”*

35) Księga Ozeasza. Zawiera opis doświadczeń miłości i cierpienia, gdy żona opuściła Ozeasza dla innego mężczyzny, stały się dla niego inspiracją do wyrażenia w tej księdze miłości Boga do Izraela i Jego smutku z powodu odrzucenia tej miłości przez ludzi.

36) Księga Joela. Przedstawia plagę szarańczy rozumianą jako znak nadejścia „dnia Pańskiego”, kiedy to odbędzie się jeszcze straszniejszy sąd Boży. Joel wzywa lud do okazania skruchy i wygląda czasów pełnych błogosławieństwa.

37) Księga Amosa. Księga Amosa, którą można interpretować jako komentarz dotyczący sprawiedliwości społecznej i sądu Bożego, koncentruje się na krytyce grzechów Izraela, w tym wyzysku ubogich i bałwochwalstwa. Kończy się przesłaniem nadziei na zbawienie, o ile lud zwróci się do Boga. Amos, pasterz z Judy, głosił, że Bóg jest Bogiem wszystkich narodów, a nie tylko Izraela, co ma odzwierciedlenie w jego proroctwach dotyczących wyroków przeciwko Izraelowi i innym narodom.

38) Księga Abdiasza. Jest to najkrótsza księga Starego Testamentu, zawierająca proroctwo o sądzie Bożym nad Edomem za przemoc wobec Izraela. Kluczowe tematy to Boży sąd nad narodem Edomitów za arogancję i zdradę oraz zapowiedź odnowy i zwycięstwa Izraela

39) Księga Jonasza. Historia proroka Jonasza, który musiał się nauczyć, że miłosierdzie Boże nie ogranicza się wyłącznie do Izraela. Jonasz przebywając 3 dni we wnętrzu ryby jest znakiem Jezusa, który przez 3 dni przebywał w grobie.

40) Księga Micheasza. Zapowiada upadek Samarii i Judei. Przepowiada Jezusa jako władcę, który przybędzie z Betlejem.

41) Księga Nahuma. Główne przesłanie księgi skupia się wokół tezy, że Bóg pomści grzechy Niniwy i jednocześnie przyniesie radość ludowi Bożemu. Upadek Niniwy ma być aktem sprawiedliwości Bożej. Podkreśla, iż Bóg jest Panem narodów i historii świata.

42) Księga Habakuka. Przewiduje upadek Jerozolimy w 597r.p.Chr. Stwierdza że wiara nigdy nie doprowadzi do rozczarowania. Należy zawsze ufać Bogu.

43) Księga Sofoniasza. Przewiduje zgubę Jerozolimy z powodu nieposłuszeństwa jej mieszkańców. Podobnie jednak jak jego poprzednik wierzy, że część narodu oczyszczona cierpieniem przetrwa, aby doczekać wspólnie przyszłości.

Ostatni trzech prorocy Starego Testamentu pracowali w czasach, gdy pierwsi Żydzi wrócili już z wygnania w Babilonie.

44) Księga Aggeusza. Aggeusz uważa, że prawdziwe bezpieczeństwo można znaleźć dopiero wtedy, gdy najważniejsze stają się dla nas życzenia Boga.

45) Księga Zachariasza. Zawiera różne wizje i proroctwa. Wraz z proroctwami znajdujemy wiadomości o Mesjaszu, królu miłości i sprawiedliwości, który zostanie posłany przez Boga.

46) Księga Malachiasza. Malachiasz wierzył, że jedynym sposobem, aby zaznać Bożego błogosławieństwa, było dotrzymanie wierności Jego przykazaniom. Prorok wzywał ludzi do właściwego ustalenia priorytetów, zachęcał obietnicą Bożego błogosławieństwa w przyszłości. Jest to ostatni z proroków przed nadejściem Jana Chrzciciela.

Maryla

W naszej parafii powstała grupa biblijna.
Spotkania w formie wykładów odbywają się raz w miesiącu.

Zapraszamy zainteresowanych:

12 I o godz. 18.45 oraz 09 II godz. 18.45
do salki domu katechetycznego.

Celem spotkań jest poznanie Pisma świętego.

Prowadzi siostra dr Karmela Katarzyna
Sługocka OP.

Z regionu, kraju i ze świata

Kard. Fernández: małżeństwo jest możliwe jedynie między mężczyzną i kobietą

„Małżeństwo, ze względu na swój wszechobejmujący charakter i poszanowanie godności, może być zawarte tylko pomiędzy dwojgiem ludzi: mężczyzną i kobietą” – powiedział kard. Víctor Manuel Fernández, podczas watykańskiej prezentacji noty doktrynalnej Dykasterii Nauki Wiary „Jedno ciało. Pochwała monogamii”. Wyjaśnił, że dokument „pragnie zgłębić wartość i piękno monogamii jako wyłącznego związku pomiędzy mężczyzną i kobietą”.

Już 51 milionów świec. Zainaugurowano 32. edycję Wigilijnego Dzieła Pomocy Dzieciom

51 milionów świec w ciągu 30 lat. Tyle właśnie zapłonęło na wigilijnych stołach w polskich domach jako wyraz wsparcia dla potrzebujących dzieci. – Za każdą z nich jest konkretna historia, historia dziecka, które otrzymało szansę na wakacje, ciepły posiłek czy turnus rehabilitacyjny – mówił ks. Janusz Majda, dyrektor Caritas Polska podczas inauguracji 32. edycji Wigilijnego Dzieła Pomocy Dzieciom. Już po raz drugi ta wyjątkowa ekumeniczna inicjatywa a zarazem najstarsza charytatywna akcja Caritas w Polsce rozpoczęła się na PGE Narodowym z napisem „Zapał świecę”.

Przewodniczący Episkopatu: Adwent to czas zatrzymania i dobrych uczynków

Warto rozejrzeć się wokół, by zauważyć drugiego człowieka i po prostu być obok – przypomniał przewodniczący Episkopatu abp Tadeusz Wojda SAC, zachęcając, by tegoroczny Adwent stał się przestrzenią ciszy, porządkowania serca i prostych gestów miłosierdzia. Podkreślił, że wraz z początkiem Adwentu Kościół wchodzi w nowy rok liturgiczny i ponownie przeżywa tajemnicę Wcielenia. Życzył wszystkim radosnego i pełnego nadziei czasu oczekiwania.

Przewodniczący Episkopatu, abp Tadeusz Wojda SAC, przypomniał, że pierwsza niedziela Adwentu rozpoczyna w Kościele katolickim czas bezpośredniego przygotowania do Bożego Narodzenia. „To także początek nowego roku liturgicznego, w którym ponownie będziemy przeżywać zbawcze wydarzenia z życia Jezusa - zaczynając od tajemnicy Jego Wcielenia i narodzin w Betlejem” – powiedział.

Zachęcił też do tego, aby tegoroczny Adwent stał się dla każdego „czasem zatrzymania - modlitwy, refleksji i prostych, dobrych uczynków”. Zaprosił też do włączenia się w adwentowe tradycje: poranne msze święte roralnie czy przygotowanie wieńca adwentowego. „Warto też otworzyć serce na dzieła miłosierdzia” – powiedział abp Wojda. „Dzięki świecy Caritas można podzielić się sercem z tymi, którzy najbardziej potrzebują wsparcia” – podkreślił. „Warto też rozejrzeć się wokół, by zauważyć drugiego człowieka, i po prostu być obok” – dodał. „Życzę każdemu z Was, aby w tym

czasie Adwentu, pośród wielu pilnych spraw, nie zabrakło ciszy, refleksji i porządkowania serca, by zrobić w nim miejsce dla Bożego Dziecięcia, a przez to nieść innym nadzieję życia wiecznego” – powiedział Przewodniczący Episkopatu, życząc radosnego i pełnego nadziei czasu oczekiwania.

Leon XIV o polskich męczennikach; apeluje do młodych Polaków

Leon XIV wystosował przesłanie z okazji 10-lecia beatyfikacji peruwiańskich męczenników, w tym o. Michała Tomaszka i o. Zbigniewa Strzałkowskiego. W sposób szczególny zwrócił się w nim do młodych w Polsce, prosząc, by nie bali się odpowiedzieć na powołanie do kapłaństwa, życia konsekrowanego czy misji ad gentes. Polscy męczennicy mieli zaledwie po 30, 33 lata, a Pan Bóg pokazał przez nich, że owocność misji nie zależy od wieku, lecz od wierności – napisał Papież. Beatyfikacja peruwiańskich męczenników odbyła się dokładnie przed 10 laty w Chimbote. „Dlatego – napisał Leon XIV – głęboko wierzę, że ich życie, podobnie jak ich męczeństwo, może być dziś wezwaniem do jedności i misji dla Kościoła powszechnego. W czasach naznaczonych różnorodnymi wrażliwościami, w których łatwo popadać w dychotomie lub jałowe dialektyki, błogosławieni z Chimbote przypominają nam, że Pan jest w stanie zjednoczyć to, co nasza ludzka logika ma tendencję rozdzielać. To nie pełna zbieżność poglądów nas jednoczy, ale decyzja o dostosowaniu naszych poglądów do poglądów Chrystusa”. Papież przypomniał, że męczennicy nie przelali krwi w służbie swych osobistych projektów lub idei, ale z miłości do Pana Boga i Jego ludu. Ich męczeństwo pokazuje nam, czym jest prawdziwa wspólnota: różne są pochodzenia, style i konteksty, różne dary, ale „jeden jest Pan, jedna wiara, jeden chrzest. Jeden jest Bóg i Ojciec wszystkich, który [jest i działa] ponad wszystkimi, przez wszystkich i we wszystkich” (Ef 4, 5). Papież zaznaczył, że tylko wtedy, gdy Jezus jest punktem odniesienia, misja odzyskuje swój właściwy kształt, a Kościół przypomina sobie swą rację bytu.

Na zakończenie szczególne słowa Papież skierował do młodych z Peru, Polski, Włoch i całego świata, prosząc, by nie bali się Bożego powołania: „Świadectwo męczenników z Chimbote pokazuje, że życie przynosi owoce w takim stopniu, w jakim otwiera się na Boże wezwanie. Michał miał zaledwie 30 lat, a Zbigniew 33; pełnili swoją posługę dopiero od kilku lat, a jednak w tej młodości, którą czasem uważa się za niedoświadczoną lub kruchą, Bóg po raz kolejny przypomniał swojemu Kościołowi, że owocność misji nie zależy od długości życiowej drogi, ale od wierności, z jaką się ją dokonuje. Z tej pewności wynika również moje zaproszenie. Młodzi ludzie, nie bójcie się powołania!”.

PIĘĆ SKUTKÓW CHRZTU ŚWIĘTEGO

Katechizm Kościoła Katolickiego, zgodnie z duchem posoborowej teologii, wskazuje na 5 zasadniczych skutków sakramentu chrztu., dzięki którym staje się on wydarzeniem misteryjnym, wprowadzającym człowieka w chrześcijańską nowość życia.

Są nimi: uwolnienie od grzechu pierworodnego, synostwo Boże, wszczępienie w Jezusa Chrystusa, wszczępienie w Kościół święty oraz udział w posłannictwie Chrystusa i Kościoła (KKK 1213).

UWOLNIENIE OD GRZECHU PIERWORODNEGO

Św. Jan Chrzciciel, udzielając chrztu pokuty przez obmycie w wodach Jordanu, zapowiada chrzest w Duchu i ogniu (Mt 3,11). Duch jest obiecany darem mesjańskim, zaś ogień wskazuje na sąd, który aktualizuje się z chwilą przyjścia Mesjasza (J 3,18-21). Z tego względu w nauce św. Pawła, obmycie z pierworodnej winy ma wydźwięk pozytywny. Jest nie tyle wspomnieniem grzechu Adama, co przede wszystkim wskazaniem na nową jakość ludzkiej egzystencji. Apostoł pisze bowiem o „obmyciu odradzającym i odnawiającym w Duchu Świętym” (Tł 3, 5). Duch Święty w sakramencie chrztu przywraca pierwotną niewinność, integruje wewnętrzne rozdarcie człowieka i stwarza nowy ład, czyniąc chrześcijanina swoją świątynią (I Kor 3,16-17; 6,19). Jest to istotnie nowe narodzenie (J 3,5-7), w wyniku którego powstaje nowe życie i nowe stworzenie (2 Kor 5,17). Na skutek buntu pierwszych ludzi została poważnie zakłócona harmonia człowieka z Bogiem, ze sobą i całym Bożym stworzeniem (Rdz 1,26). Dzięki łasce chrztu ta przepaść została pokonana. Natomiast utracone przez grzech pierworodny „obraz i podobieństwo Boże” na nowo stały się udziałem ochrzczonego poprzez Chrystusa, który jest „obrazem Boga niewidzialnego, pierworodnym wszelkiego stworzenia...” (Kol 1,15).

Św. Paweł istotę tej prawdy oddaje posługując się analogią do śmierci i zmartwychwstania Chrystusa. Zanurzenie w wody chrztu reprezentuje Jego śmierć i pogrzebanie, zaś wyjście z wody symbolizuje Jego zmartwychwstanie i zjednoczenie z Nim (Rz 6,3-4; Kol 2,12). Podobnie liturgia Wigilii Paschalnej, przywołując wydarzenia zbawcze, w cudownym przejściu Izraelitów przez Morze Czerwone widzi analogię do chrztu. Jest to przejście z niewoli grzechu do wolności dzieci Bożych mających obietnicę uczestnictwa w Królestwie Bożym.

Nieodłącznym zatem warunkiem nowego życia w Chrystusie jest śmierć grzechowi, czyli nawrócenie. Związek chrztu i nawrócenia wyraźnie pojawia się już w popaschalnej katechezie Apostołów. Na pytanie tłumów, poruszonych zesłaniem Ducha Świętego, co mają

czynić, św. Piotr odpowiada: „Nawróćcie się [...] i niech każdy z was ochrzci się w imię Jezusa Chrystusa na odpuszczenie grzechów waszych, a weźmiecie w darze Ducha Świętego” (Dz 2,38).

Z chwilą dojścia do używania rozumu, ochrzczony ma obowiązek dokonać świadomego wyboru Chrystusa i pójścia za Nim (naśladowanie Chrystusa). Chrzest zatem jako nowe życie implikuje w sposób konieczny życie duchowe, przez które należy rozumieć życie w Chrystusie, życie wg Ducha Świętego.

SYNOSTWO BOŻE

Następstwem „odradzającego obmycia w Duchu Świętym” jest przywrócenie człowiekowi synostwa Bożego i uczestnictwo w życiu Osób Trójcy Przenajświętszej (KKK 1265). Uczy o tym Sobór Watykański II, stwierdzając, że ochrzczeni „[...] w chrzcie wiary stali się prawdziwie synami Bożymi [...]

a przez to rzeczywiście świętymi. Toteż powinni oni zachować w życiu i w pełni urzeczywistniać świętość, którą otrzymali z daru Bożego”.

Przywrócenie człowiekowi godności dziecka Bożego, utraconej przez grzech pierworodny, i uświęcenie go, wyraża sam obrzęd nałożenia białej szaty podczas sprawowania sakramentu chrztu. Symbolizuje ona stan świętości, niewinności i łaski.

Wskutek chrztu w człowieku zamieszkuje Trójjedy-ny Bóg (J 14,23). Dzięki temu nadprzyrodzonemu wyposażeniu chrześcijanin otrzymuje zadatek życia wiecznego i obietnicę udziału w Królestwie Bożym na prawach dziedzica (Rz 8,17; Ga 3,29; 4,7). Zatem już w chwili chrztu człowiek zostaje wezwany i uzdolniony do świętości. We chrzcie dokonuje się zapoczątkowanie życia duchowego, którego celem jest osiągnięcie pełni zjednoczenia dziecka Bożego z Ojcem w majestacie Boskich Osób, a więc świętość i doskonałość na miarę Boga Ojca i ze względu na Niego (Mt 5,48).

WSZCZEPENIE W CHRYSZTUSA

W ekonomii zbawczej jedyną drogą do Ojca jest Słowo Wcielone - Jezus Chrystus. To w Jego imię udzielany jest chrzest. Jako Bóg-Człowiek „zburzył on rozdziałający nas mur” (Ef 2,14). Przez Niego Bóg pojednał nas z Sobą (2 Kor 5,18). On jest „obrazem Boga niewidzialnego” (Kol 1,15), a zatem jedynym i najdoskonalszym wzorem aktualizacji w sobie przywróconego nam „obrazu i podobieństwa”. Istotnym zatem aspektem chrztu jest idea naszego wszczęcia w Chrystusa i wypływającej z tego powinności życia na Jego podobieństwo (chrystoformizacja). Prawdę tę na różne sposoby rozwija św. Paweł, pisząc m.in. że przez chrzest człowiek jest ukształtowany na Jego podobieństwo (Rz 8,29), przyobleka się w Niego (Ga 3,27) i dzięki temu jako „usynowiony w Synu” wraz z Nim będzie miał udział w życiu wiecznym (1 Kor 4,8; Ef 2,6). Wszyscy ochrzczeni podlegają temu uchryśtosowaniu, aż osiągną pełnię doskonałości (Ef 1,10; 4,13). Szczytem tego procesu jest integracja z Chrystusem, o której św. Paweł zaświadcza w słowach: „Teraz zaś już nie ja żyję, ale żyje we mnie Chrystus” (Ga 2,20).

Chrzest wszczepia nas w Chrystusa i daje udział w Jego życiu, kształtuje wedle Niego i nadaje nam Jego rysy. To ukształtowanie na wzór Chrystusa dokonuje się mocą Ducha Świętego, którego On posłał, aby dopełnił w sercach wierzących dzieła odkupienia i uświęcenia.

Konsekwencją chrzcielnego wszczęcia w Chrystusa jest życie chrześcijańskie na Jego wzór. Wymownym tego symbolem w obrzędzie chrztu jest **zapalona świeca - znak Zmartwychwstałego Pana, światłości świata**.

WSZCZEPENIE W KOŚCIÓŁ ŚWIĘTY

Wszczęcie w Chrystusa przez chrzest jest równoznaczne z wszczęciem w Jego Mistyczne Ciało Kościół święty. Podkreśla to św. Paweł pisząc: „Wszyscy bowiem w jednym Duchu zostali ochrzczeni, aby stanowić jedno Ciało” (1 Kor 12,13).

Pogłębienie tej prawdy znajdujemy w nauczaniu Katechizmu Kościoła Katolickiego: „Stając się członkiem Kościoła, ochrzczonego «nie należy już do samego siebie» (1 Kor 6,19), ale do Tego, który za nas umarł i zmartwychwstał. Od tej chwili jest powołany, by podał się innym i służył im we wspólnocie Kościoła, by był «posłuszny i uległy» (Hbr 13,17) przełożonym

w Kościele, by ich uznawał z szacunkiem i miłością. Z chrztu wynikają odpowiedzialność i obowiązki. Ochrzczonego posiada równocześnie prawa w Kościele; ma prawo do przyjmowania sakramentów, do karmienia się słowem Bożym i korzystania z innych pomocy duchowych Kościoła” (KKK 1269).

Sakrament chrztu wciela w żywy organizm Kościoła, który jako widzialna struktura składa się z trzech stanów życia: duchowieństwa, osób konsekrowanych i laikatu. Podstawą zrodzenia się powołania do każdego z tych stanów jest chrzest w Kościele świętym. Otrzymany na chrzcie „charakter sakramentalny” (osobowość sakramentalna) nie tylko wiernych uzdalnia czy wręcz konsekruje do sprawowania kultu chrześcijańskiego, ale także zobowiązuje do budowania Mistycznego Ciała Chrystusa przez świadectwo życia naznaczonego miłością (KKK 1273).

UDZIAŁ W POSŁANNICTWIE CHRYSZTUSA I KOŚCIOŁA

Ta konfiguracja do Chrystusa przez chrzest oznacza uczestnictwo w godności Syna Bożego, a tym samym udział w Jego potrójnym posłannictwie: kapłańskim, prorockim i królewskim (LG 9-15).

Katechizm Kościoła Katolickiego kładzie akcent na uczestnictwo ochrzczonych w kapłańskiej godności i misji Chrystusa. Są oni bowiem „wybranym plemieniem, królewskim kapłaństwem, narodem świętym, ludem Bogu na własność przeznaczonym”, aby ogłaszać „dzieła potęgi Tego, który ich wezwał z ciemności do przedziwnego swojego światła” (1 P 2,9; KKK 1268). Chrzest zatem jest podstawą kapłaństwa powszechnego wiernych, od którego kapłaństwo urzędowe różni się „istotą a nie stopniem tylko, są sobie jednak wzajemnie przyporządkowane, jedno i drugie bowiem we właściwy sobie sposób uczestniczy w jednym kapłaństwie Chrystusowym”. Według nauki Soboru Watykańskiego II, wypełniają je współdziałając w ofiarowaniu Eucharystii. „Pełnią też to kapłaństwo przez przyjmowanie sakramentów, modlitwę i dziękczynienie, świadectwo życia świętobliwego, zaparcie się siebie i czynną miłość”.

Ochrzczeni mają także udział w funkcji Chrystusa, która zobowiązuje ich do tego, aby szezzyli o Nim świadectwo przede wszystkim przez życie wiary i miłości, a także „składanie Bogu ofiary chwały”. Szczególnym przejawem funkcji profetycznej ochrzczonych jest wielkoduszne przyjmowanie rozmaitych charyzmatów, a także posługiwanie nimi dla chwały Bożej i dobra Kościoła świętego.

Szczególną formą realizacji prorockiego posłannictwa Chrystusa i Kościoła, do którego zobowiązuje chrzest, jest ewangelizacja i kształtowana odpowiednio do tego misyjna duchowość. Wierność misyjnemu nakazowi, jaki dał Chrystus Kościołowi (Mt 28,19-20), sprawia, że chrzest, jako fundament życia duchowego, jest zarówno darem, jak i zadaniem. Nie ma zatem żadnej osoby, który by nie uczestniczyła w posłannictwie

ciąg dalszy ze str. 12

ŚWIĘTO EPIFANII

W dawnej Polsce w domach pod koniec obiadu świątecznego roznoszono ciasto. Kto otrzymał ciasto z migdałem, był królem migdałowym. Dzieci chodziły po domach z gwiazdą i śpiewem kolęd, otrzymując od gospodyni szczodraki, czyli rogale. Śpiewało się kolędy o trzech królach. Czas od Bożego Narodzenia do Trzech Króli uważano za święty i nie wykonywano w nim żadnych ciężkich prac.

W 1960 r. władze komunistyczne zniosły święto Trzech Króli jako święto państwowe i dzień wolny od pracy. Przywrócono je w roku 2011 r. uchwałą Sejmu RP. W związku z nowymi możliwościami w wielu miastach w kraju uroczystość Objawienia Pańskiego świętowana jest w formie orszaku trzech króli – barwnego pochodu, w czasie, której przedstawiane są sceny biblijne, a wierni dają wyraz wiary i przywiązania do życia zgodnego chrześcijańskimi wartościami.

Uroczystość Objawienia Pańskiego jest świętem patronalnym Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci. Pius XII w 1949 r. ustanowił 6 stycznia Światowym Dniem Misyjnym Dzieci. Dzień ten „zobowiązuje dziecięcych misjonarzy do niesienia światła solidarności szczególnie tam, gdzie wyjątkowo gęste są ciemności ubóstwa, cierpienia i wojny. Misyjny wysiłek dzieci jest niezwykle cenny dla licznych misjonarzy, którzy wierni nakazowi pracują dla szerzenia Dobrej Nowiny aż po krańce ziemi” - powiedział papież Jan Paweł II 6 stycznia 2002 r. podczas modlitwy Anioł Pański.

Tego dnia dzieci zrzeszone w Papieskim Dziele Misyjnym na całym świecie modlą się w parafiach za swoich rówieśników w potrzebie. Na znak solidarności z nimi przebierają się w stroje symbolizujące pięć kontynentów, przygotowują mszę w parafiach od strony muzycznej i liturgicznej. Papieskie dzieło istnieje w 150 krajach i wspiera projekty zapewniające dzieciom żywność, odzież, schronienie i wykształcenie.

oprac. Maryla

**Jest zima!
Pamiętajmy
o naszych
„braciach
mniejszych”
i
dokarmiamy
zwierzęta.**

ciąg dalszy ze str. 20

PIĘĆ SKUTKÓW CHRZTU ŚWIĘTEGO

całego Ciała, lecz każdy ma nosić w sercu swoim Jezusa jako świętość, a duchem proroctwa dawać świadectwo o Jezusie.

Przez chrzest, człowiek dostępuje także udziału w królewskiej godności Chrystusa. Ochrzczeni, zwłaszcza świeccy, wynikające z tej godności posłannictwo aktualizują przede wszystkim pielęgnując stan „królewskiej wolności”, co wyraża się w samozaparcu i odrzucaniu każdego przejawu grzechu w życiu osobistym i społecznym, a także przez pokorną i cierpliwą służbę bliźnim, przez którą możliwe staje się uporządkowanie skażonego grzechem świata. „W powszechnym zaś wypełnianiu tego zadania świeckim przypada szczególnie wybitne miejsce” (LG 36).

Nikt z tych, którzy przez chrzest zostali wszczępieni w Chrystusa i Kościół nie może wymówić się od pełnienia posłannictwa kapłańskiego, prorockiego i królewskiego, które stanowią zasadniczy wymiar duchowości chrztu.

DUCHOWOŚĆ CHRZCIELNA

Duchowość chrześcijańska z samej swej istoty jest duchowością chrzcielną. Świadomość chrztu winna zatem kształtować postawy chrześcijanina względem Boga, bliźniego, samego siebie i całego Bożego stworzenia. W nich ma wyrażać się ta „nowość życia”, kształtowana w Kościele świętym na wzór Chrystusa pod tchnieniem Ducha Świętego.

Ponieważ chrzest na ogół przyjmowany jest w nieświadomości niemowlęctwa, dlatego domaga się ciągłego uświadamiania i pogłębiania. Uprzywilejowaną do tego okazją jest celebrowanie Wigilii Paschalnej, podczas której dokonuje się odnowienia przymierza chrztu. Każde niedzielne pokropienie wodą święconą na rozpoczęcie mszy św. także przypomina pamiątkę chrztu.

Przechowywane wśród domowych pamiątek: świeca chrzcielna, biała szata czy inne przedmioty mają dla ochrzczonego nie tylko wielką wartość emocjonalną, ale także przypominają o godności dziecięctwa Bożego, otrzymanego na chrzcie, a zarazem o odpowiedzialności wobec Boga i Kościoła za łaskę chrztu.

Jak wielką rolę w duchowości chrześcijańskiej odgrywa chrzest, świadczy postawa Jana Pawła II, który podczas I pielgrzymki do Ojczyzny nawiedzając rodzinny kościół w Wadowicach (7 VI 1979), zatrzymał się przy chrzcielnicy na modlitwę, a potem powiedział: „Kiedy patrzę wstecz, widzę, jak droga mojego życia poprzez środowisko tutejsze, poprzez parafię, poprzez moją rodzinę, prowadzi mnie do jednego miejsca, do chrzcielnicy w wadowickim kościele parafialnym. Przy tej chrzcielnicy zostałem przyjęty do Łaski Bożego synostwa i wiary Odkupiciela mojego, do wspólnoty Jego Kościoła w dniu 20 VI 1920 roku”.

źródło internet

KRONIKA FOTOGRAFICZNA

Akcja Katolicka w dniu święta patronalnego

roraty dzieci

Z ŻYCIA PARAFII

1 listopada — przeżywaliśmy uroczystość Wszystkich Świętych, a więc tych wszystkich, którzy nam samym wskazują drogę do świętości i są naszymi orędownikami w niebie;

2 listopada — obchodziliśmy Dzień Zaduszny, czyli wspomnienie Wszystkich Wiernych Zmarłych;

7 listopada — I piątek z okazji do spowiedzi św.;

8 listopada — kapłani odwiedzili swoich chorych z Najświętszym Sakramentem;

9 listopada — XXXII niedziela zwykła. Dzień Solidarności z Kościołem Prześladowanym; obchodziliśmy święto Rocznicy Poświęcenia Bazyliki Laterańskiej, która jest Matką i Głową wszystkich kościołów miasta i świata;

11 listopada — 107 rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości; w czasie mszy świętej o godz. 18.00 modliliśmy się za naszą Ojczyznę;

13 listopada - w dzień fatimski z różańcem po mszy św. wieczornej modliliśmy się do Matki Najświętszej we wszystkich naszych potrzebach;

16 listopada — XXXIII niedziela zwykła. Światowy Dzień Ubogich.

17 listopada — wspomnienie NMP Ostrobramskiej, Matki Miłosierdzia;

23 listopada — przeżywaliśmy uroczystość Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata, czyli ostatnią niedzielę roku kościelnego. Jest to zarazem święto patronalne Akcji Katolickiej, która działa również przy naszej parafii, obchodziliśmy także wspomnienie św. Cecylii, dziewicy i męczennicy, patronki wszystkich muzyków kościelnych. W czasie mszy świętych modliliśmy się za wszystkich chórzystów i zespoły muzyczne naszej wspólnoty parafialnej.

30 listopada — I niedziela adwentu; rozpoczęliśmy radosny czas oczekiwania na przyjście Chrystusa, a jednocześnie Nowy Rok liturgiczny i duszpasterski pod hasłem: „Uczniowie-misjonarze.” Przez cały okres adwentu uczestniczyliśmy w mszach św. roratnych i śpiewaliśmy godzinki do Najświętszej Marii Panny”;

30 listopada — święto św. Andrzeja Apostoła. Był pierwszym uczniem powołanym przez Pana Jezusa, bratem św. Piotra. Tradycja głosi, że po zesłaniu Ducha Świętego udał się do Grecji, gdzie oddał życie za wiarę, ukrzyżowany;

4 grudnia — I czwartek miesiąca, wspomnienie św. Barbary;

5 grudnia — I piątek z okazji do spowiedzi św.;

6 grudnia — w I sobotę miesiąca kapłani odwiedzili chorych z posługą sakramentalną;

7 grudnia — II niedziela adwentu - Dzień modlitw i pomocy materialnej Kościołowi na Wschodzie. Niech nasza pomoc stale dociera do ludzi żyjących w trudnych warunkach za wschodnią granicą naszego kraju. Wspólnotę parafialną tradycyjnie nawiedził św. Mikołaj;

8 grudnia — uroczystość Niepokalanego Poczęcia N.M.P. Pan Bóg, wybierając Maryję na Matkę swego Syna, zachował Ją od grzechu pierwotnego oraz jakiegokolwiek grzechu osobistego. Prosimy tego dnia naszą Najlepszą Matkę o wstawiennictwo u Jej Syna we wszelkich potrzebach, zwłaszcza o wytrwałość dla nas w walce z grzechami;

13 grudnia — minęła 44. rocznica wprowadzenia stanu wojennego w Polsce. Z różańcem po mszy św. wieczornej modliliśmy się do Matki Najświętszej we wszystkich naszych potrzebach;

14 grudnia — III niedzielę adwentu nazywamy *Gaudete* – „Radujcie się!”, (niedziela różowa), w tym dniu kapłan może włożyć szaty liturgiczne koloru różowego, mające oznaczać radość z przyjścia Chrystusa i daru odkupienia. Nazwa tej niedzieli pochodzi od słów antyfony na wejście: „Gaudete in Domino”, czyli „Radujcie się zawsze w Panu”; rozpoczęliśmy rekolekcje adwentowe, które poprowadził o. Edward Kryger, kapucyn;

15 grudnia — po mszy świętej wieczornej adorowaliśmy Pana Jezusa w Najświętszym Sakramencie. Modlitwa zakończona została Apelem Jasnogórskim;

16 -17 grudnia — 55. rocznica Wydarzeń Grudniowych na Wybrzeżu;

od 14 grudnia — weszliśmy w II część adwentowego oczekiwania, bezpośrednio przygotowującego nas na Uroczystość Narodzenia Pańskiego;

21 grudnia — IV niedziela adwentu, często nazywana „niedzielą Maryjną”;

24 grudnia — Wigilia Bożego Narodzenia. Dbamy o tradycyjną, chrześcijańską oprawę wieczerzy wigilijnej. Niech to będzie okazja do pojednania i wyciągnięcia przyjaznej dłoni do kogoś z bliskich, znajomych czy w sąsiedztwie. Niech wigilijnej wieczerzy towarzyszy wspólna modlitwa, lektura fragmentu Pisma Świętego o narodzeniu Chrystusa, łamanie się opłatkiem oraz śpiew kolęd. Nie stawiajmy na wigilijnym stole alkoholu i zachowajmy wstrzeźliwość od potraw mięsnych, choć post ten nie jest już obowiązkowy. Msza święta wigilijna z udziałem dzieci o godz. 16.00 (nie zwalnia nas ona z udziału w Eucharystii 25 grudnia), Uroczysta Pasterka natomiast tradycyjnie o godz. 24.00 ;

WIADOMOŚCI

W OKRESIE BOŻEGO NARODZENIA W NASZEJ PARAFII:

25 grudnia — Uroczystość Bożego Narodzenia. Msze święte w porządku niedzielnym. Caritas, jak co roku, przygotowała paczki świąteczne dla ubogich rodzin z naszej parafii. Dziękujemy wszystkim, którzy wsparli tą akcję;

28 grudnia — niedziela w oktawie Bożego Narodzenia to Niedziela Świętej Rodziny z Nazaretu: Jezusa, Maryi i Józefa;

31 grudnia — będziemy dziękować Bogu za kolejny rok kalendarzowy podczas wieczornej mszy świętej oraz nabożeństwa;

Do 1 stycznia — Oktawa Uroczystości Bożego Narodzenia;

1 stycznia 2026 — NOWY ROK. Uroczystość świętej Bożej Rodzicielki. Światowy Dzień Pokoju; I czwartej miesiąca. Swoją modlitwą otoczmy kapłanów i kandydatów do kapłaństwa;

03 stycznia — kapłani odwiedzą chorych z posługą sakramentalną;

06 stycznia — Uroczystość Objawienia Pańskiego, zwane Świętem Trzech Króli. Tego dnia święcimy w kościele kredę, by nią na drzwiach naszych domów zapisać imienia trzech Mędrców ze Wschodu **K + M + B 2026** albo **C + M + B 2026** (Chrystus błogosławi ten dom) na pamiątkę przynależności do Chrystusa;

11 stycznia — Niedziela Chrztu Pańskiego. Kończy ona okres Bożego Narodzenia;

13 stycznia — Modlitwa różańcowa po mszy św. wieczornej;

15 stycznia — po mszy świętej wieczornej Adoracja Najświętszego Sakramentu, która zakończy się Apelem Jasnogórskim o godz. 21.00;

18-25 stycznia — Tydzień Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan. Intencję tę podejmują w tym czasie wszystkie Kościoły chrześcijańskie. Chcemy czynić wszystko, co w naszej mocy, aby każdego dnia wypełniać polecenie Pana Jezusa: abyśmy byli jedno! Pamiętajmy o naszej modlitwie. Modlitwa bowiem ma wielką moc!

21 stycznia — Dzień Babci. 47. rocznica święceń kapłańskich naszego ks. proboszcza Piotra Toczka – nie zapominajmy w modlitwie o Nim:

Modlitwa: Boże w Trójcy Świętej Jedyny, racz wejrzeć łaskawie na Pasterza naszej Parafii, ks. proboszcza Piotra, aby ojcowskim sercem i Bożą mądrością do Ciebie nas prowadził. Obdarz go zdrowiem, pocieszaj w smutku, ratuj w niebezpieczeństwach, dodawaj mu sił do pracy, zapal go gorliwością apostołską, a serca nasze nakłoń ku niemu, abyśmy jego nauk i rad zbawiennych chętnie słuchali i wiernie je wykonywali.

22 stycznia — Dzień Dziadka; Zachęcenie postawą śp. papieża Franciszka, który często przypominał o okazywaniu miłości babciom i dziadkom oraz osobom w podeszłym wieku, pamiętajmy o nich i módlmy się w tych dniach za naszych kochanych dziadków, tych żyjących i tych, którzy odeszli już do Pana. Tak wiele im zawdzięczamy;

1 lutego — 40. rocznica ustanowienia ks. Piotra Toczka proboszczem naszej parafii św. Maksymiliana Kolbe w Gdańsku Suchaninie;

2 lutego — **święto Ofiarowania Pańskiego**, nazywane w tradycji ludowej świętem Matki Bożej Gromnicznej. Tego dnia na uroczystą liturgię przynosimy świece zwane gromnicami. Zostaną one pobłogosławione, aby przez cały rok przypominały nam o Jezusie Chrystusie – Światłości Narodów. Swoją modlitwą będziemy ogarniać osoby Konsekwrowane;

11 lutego – **liturgiczne wspomnienie Najświętszej Maryi Panny z Lourdes**. Dokładnie tego dnia w 1858 roku, cztery lata po ogłoszeniu dogmatu o Niepokalanym Poczęciu, Matka Najświętsza objawiła się ubogiej pasterce, Bernadecie Soubirous w Grocie Massabielskiej. Dziś do Lourdes przybywają chorzy i zdrowi pielgrzymi z całego świata. Jest to Światowy Dzień Chorego;

18 lutego — Środa Popielcowa - wraz z całym Kościołem Powszechnym rozpoczniemy okres wielkopostnej pokuty. Tego dnia obowiązuje nas wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych i post ścisły;

18 - 22 lutego — Od Środy Popielcowej do I niedzieli Wielkiego Postu przypadają kwartalne dni modlitw o ducha pokuty, chcemy też pamiętać o nabożeństwach pasyjnych - Drodze Krzyżowej i Gorzkich Żalach;

Dziękujemy Panu profesorowi Jackowi Zdyblowi za przygotowanie kolorowej, świątecznej okładki naszego pisma.

WIADOMOŚCI

CHRYZTY

Oskar Robert Praszczynski
Ivo Janusz Brzychcy

ŚLUBY

Alicja Skuza i Marcin Skupin

ROCZNICE

60-lecie małżeństwa:

Urszula i Tadeusz Michniewicz.

65-lecie małżeństwa:

Halina i Edward Mikszuta

ZMARLI

+ Zygmunt Markowski l. 90
+ Andrzej Buśko l. 54
+ Felicja Moenert l. 74
+ Grzegorz Gromadzki l. 44
+ Maria Korybalska l. 76
+ Grzegorz Celiński l. 34
+ Bogusław Mechliński l. 79
+ Krystyna Rykaczewska l. 72
+ Iwona Jankiewicz l. 53

Wieczny odpoczynek racz im dać Panie...

Chcesz zostać ministrantem? Czekamy na Ciebie.

Zbiórki ministrantów i lektorów

w 2 i 4 poniedziałek miesiąca o godz. 19.00

Opiekunem grupy jest ks. Maciej.

Przyjdź i zobacz, że warto!

Chór parafialny „Laudate Dominum”

zaprasza do swojego grona, aby śpiewać na chwałę Bożą,
ubogacać liturgię i naszą modlitwę.

Próby chóru odbywają się

w poniedziałki i czwartki o godz. 19.00,

w domu parafialnym, na piętrze.

Nowi śpiewacy są pilnie potrzebni, warunkuje to istnienie
naszego chóru.

Odważmy się i przyjdźmy.

Non nobis, Domine, sed nomini Tuae da gloria

(Nie dla nas Panie, lecz dla chwały Twego imienia)

DOM na SKALE - miesięcznik. **Kolegium redakcyjne:** ks. Piotr Toczek,
Ewa Kopernik- Ambroziak - redaktor naczelna, Maryla Bertrand - skład.

Adres redakcji: Parafia św. Maksymiliana Kolbego ul. Otwarta 1,

80 —169 Gdańsk, tel.58 302-09-84; fax 58 302-47-05;

e-mail: kolbe@diecezja.gda.pl; redakcjadns@wp.pl;

www.kolbe.diecezja.gda.pl ; Millenium nr 4411602202 00000000 50690369

Redakcja zastrzega sobie prawo do redagowania i skracania nadesłanych artykułów.

KRONIKA FOTOGRAFICZNA

wizyta świętego Mikołaja

**Panie, Jezu Chryste,
Ty jesteś Królem całego świata,
nadzieją i oczekiwaniem wszystkich narodów.
Wszystkich odkupiłeś drogocenną Krwią.
Spojrzyj łaskawie na wszystkie narody,
które rozrzucone są po szerokim świecie
i daj im poznanie Twojej Prawdy.
Spójrz, o Panie,
tylko część ludzkości przyjęła Twoje Imię.
Tylko część pełna wiary modli się do Ciebie.
Pozwól, aby wszyscy ludzie Ciebie poznali,
w Ciebie uwierzyli, Tobie służyli.
Ty jesteś naszym życiem i zbawieniem,
naszym zmartwychwstaniem,
razem z Ojcem i Duchem Świętym
Jedyny Bóg na wieki.
Amen.**

(św. kard. John Henry Newman)